ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXI — Број 409
Субота, 31 октобар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

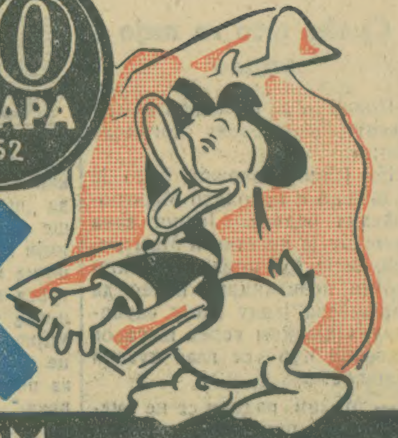

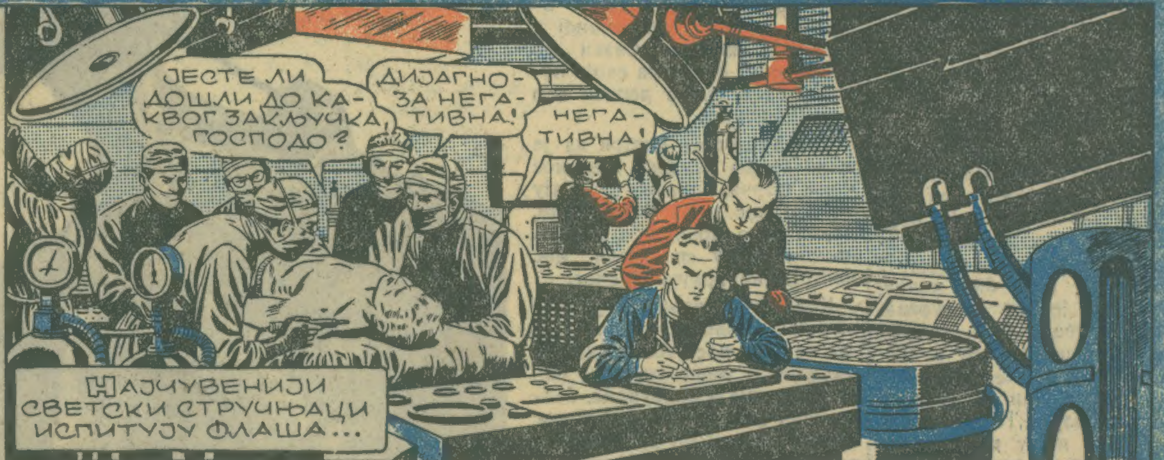

У ОВОМ БРОЈУ:

Т.-13/59

Срећа што га није видео

Прича се да се нашем вајару Ивану Мештровићу догодило ово:

На једној изложби било је изложено и неколико Мештровићевих радова. Једног дана изложбу је посетио и Мештровић, па је том приликом неким својим познаницима почео да објашњава једну своју скулптуру. Одједном усред његовог причања чуо се глас чувара изложбе:

— Молим, радови се не смеју дирати рукама...

— Ех, пријатељу, кад би ти само знао колико сам пута ову скулптуру додирнуо рукама...

— Може бити, али је ваша срећа што вас ја никада досад нисам приметио.

Доказао им...

Супружници Хик мирно су спавали у својој кућици на периферији града Вервика у Норвешкој. Одједном су се пренули, јер су чули да неко хода по њиховом стану. Разумљиво, помислили су да је лопов. Али, није био лопов, него агент једног осигуравајућег друштва. Наиме, кад год би он посетио Хикове и препоручио им да се осигурају против крађе, они су му упорно одговарали: „То је сасвим излишно, у нашу кућу нико не може да продре". Да би им доказао да то није тачно, он их је изненадио.

»ХИЉАДУ« СХВАТАЊА

Још је Паскал писао: „Да је Клеопатрин нос био нешто краћи можда би цела историја кренула другим током." Француски сликар Хорације Верне написао је да „што дуже живи све је више уверен да је нос најглавнији орган људске машине, јер њиме миришемо дуван, он потреса кијањем цео организам, њиме упијамо смрад и дивне мирисе који узбуђују наше срце а од његове дужине и облика понекад зависи судбина човека."

Несрећа трагичног Ростановог Сирана који због свог предугог носа није имао храбрости да изјави љубав вољеној Роксани добрим делом је последица тадашње моде у Европи: да нос буде омањи и правилно извајан. Сваки народ и свака раса има своја посебна схватања о лепоти а о носу нарочито.

Код Татара се сматра да је жена лепша уколико њен нос мање штрчи. Јапанци сматрају да леп нос мора бити узан, дуг и лако повијен а по кинеском укусу спљоштен нос претставља врхунац лепог.

Код других народа и у многим примитивним земљама сматра се да је нос утолико лепши уколико је више украшен разним алкама и ђинђувама. Једна кост или парче обојеног дрвета провучено кроз ноздрве улепшава нос Папуанаца, Убангија и људи на Караибима.

У једној истој земљи и истом народу претстава о лепом се временом мења. Рекло би се да облик носа као и боја косе имају своју моду. Судећи по сликама и киповима, у средњевековној Француској је био у моди узан, прав и дуг нос. У XVIII веку се укус Француза изменио: носеви на сликама Ватоа, Бушеа и Греза немају ништа од класичне строгости и они су често прћасти и омањи.

У народу постоји веровање да се по облику и дужини носа може оценити морал и нарав особе. Чак су и неки научници прихватили ово гледиште и трудили се да уоче ове закономерности. Читаве књиге написане су о носу и људској природи. Тако је још стари Алберт Луциус Парвус у својој студији о носу тврдио да „они који имају јако дуг и обао нос спретно и без страха говоре пред јавношћу, предузимљиви су али поштени, лако вређају друге, иако су добронамерни, поверљиви су али и тврдице." Чувени италијански физичар Порта је сматрао да нос повијен наниже попут петловог кљуна претставља обележје галантних људи док јако задебљао у доњем делу доказује глупост и ограниченост.

Нос игра у оцени квалитета и мириса јела исто тако значајну улогу као и чуло укуса. Али још је важнија његова улога чувара организма против болести и бранитеља од разних микроба и бактерија. Француски лекар из Париза, доктор Штраус, испитао је носне лучевине пет болничарки и код четири је нашао милионе туберкулозних бацила којима је нос препречио пут у организам. Нађени су и многи други опасни микроби као пнеумококе запаљења плућа, менингококе цереброспиналног менингитиса, микрококе инфлуенце, стрептококе и друге проузроковаче разних обољења. Свима њима нос затвара пут у ларинкс, бронхије и плућа и на тај начин штити организам.

Занимљив је начин на који нос задржава опасне непријатеље. Тек најновија проучавања су открила да се микроби и бактерије утапају и гину у вискозној течности носне слузокоже јер антибактерична својства убијају микробе као најефикаснији антисептик. У носним шупљинама микроби су прво заробљени а затим угушени и отровани.

Због старог закона

Један француски аутомобилиста из Каркасона вратио се недавно кући после пријатно проведеног викенда на мору, и понео балон морске воде сматрајући је лековитом. Два жандарма који су на царини зауставили аутомобилисту проверили су садржину балона и изјавили:

— Забрањено је узимати и носити са собом морску воду... Замислите шта би било када би сви људи то радили?

Аутомобилиста се изненадио и одговорио им да ниво мора не би био ништа мањи.

Расправа са упорним жандармима се наставила и они су најзад забележили име и податке аутомобилисте који од запрепашћења није могао да дође к себи.

Пре неколико дана он је добио од управног органа решење за плаћање казне у износу од 5.000 франака, засновано на члану 7 и 9 закона од 17 јуна 1840 који је у Француској још на снази, а забрањује преношење морске воде.

Имуни мрави

Мрави су имуни према радиоактивном зрачењу — тврди др Скеф, јужноафрички научник. До тог закључка дошао је после дугог испитивања — а мрави су остајали у животу иако су били изложени радиоактивном зрачењу десет пута јачем од оног које убија човека.

Пронашао брата на филму

У Берлину се одржава изложба индустриских производа, а узгред се, поред осталог, приказују и разни филмови. Један посетилац из Берлина је тако залутао у биоскопску салу где се приказивао неки медицински филм — извођење операције у једној америчкој болници. Посетилац се веома изненадио кад је у пацијенту препознао свога брата за кога је веровао да је мртав већ 30 година. Уз помоћ компаније која је снимала филм он се нада да ће пронаћи већ давно прежаљеног брата.

Нецивилизовани пре цивилизованих

Као што урођеници из области Канем, у Централној Африци, столећима већ користе алге као храну, мада не знају њихов хемиски састав него само практично дејство, тако су и Индијанци из племена Апаша и Чирокеза били „проналазачи" једног другог савременог изума — „уређаја" за одржавање увек исте температуре. Да би то постигли, Индијанци су потапали поњаве у хладне планинске потоке и тако влажне стављали их на улазе својих шатора званих „типи".

RIPLEY'S — ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

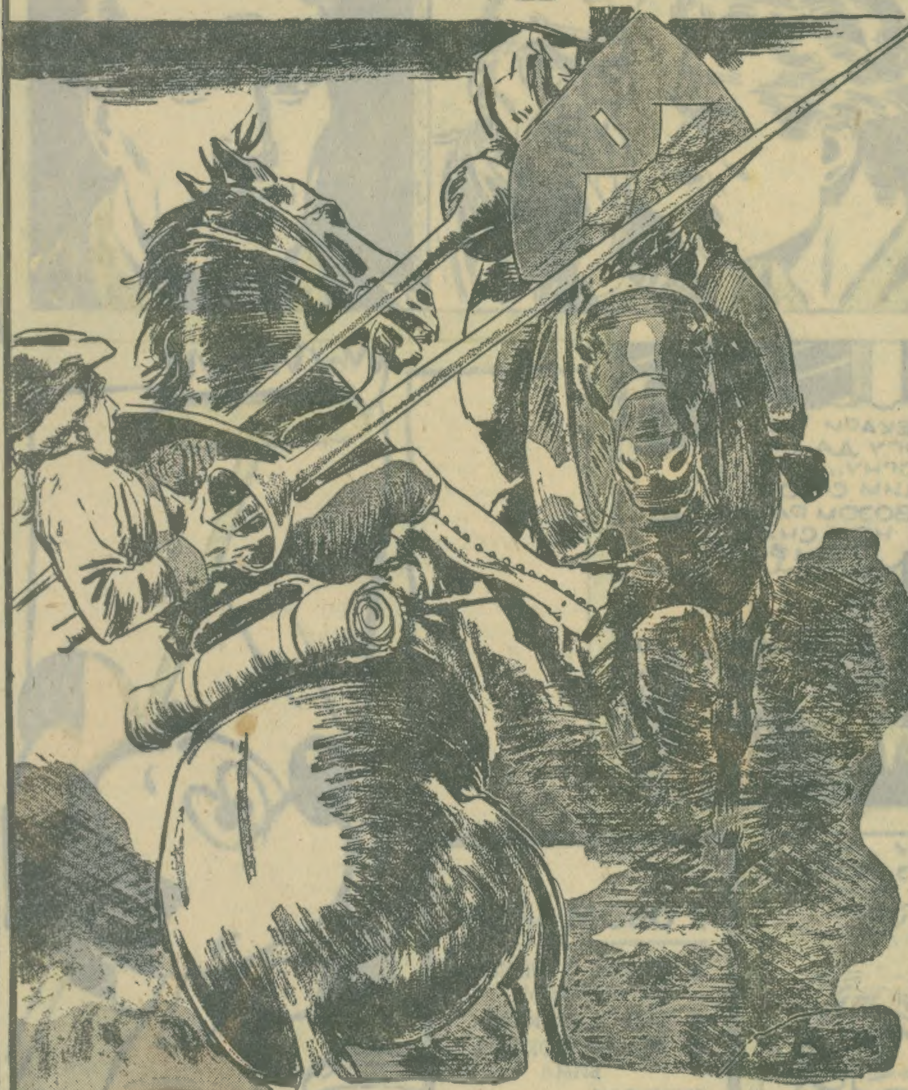

МАНУСУ О'ДОНЕЛУ из Гоола (Ирска)
осуђеном за учешће у побуни 1798 речено је да може избећи вешала — само ако победи једног енглеског драгона у витешком двобоју копљима — начину борбе који је био укинут 200 година пре тога.
О'Донел је оборио с коња свог противника — био ослобођен — и поживео још 45 година.

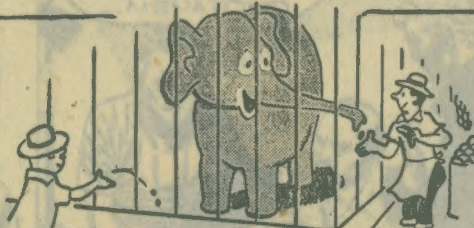

ЈЕДАН СЛОН У ЗООЛОШКОМ ВРТУ У САЈГОНУ (ИНДОКИНА) СКУПЉА НОВЧИЋЕ КОЈЕ МУ БАЦАЈУ ПОСЕТИОЦИ И УПОТРЕБЉАВА ИХ ДА КУПИ БАНАНЕ СА ОБЛИЖЊЕ ТЕЗГЕ

НАЈЧУДНИЈА БИБЛИОТЕКА НА СВЕТУ
ЈЕДНА ЏИНОВСКА СТАТУА БУДЕ
у Јунг-Нингу (Кина) служи двострукој сврси: као предмет обожавања и као библиотека. У њеној унутрашњости чува се 317 томова тибетанских гласника

ЕВАНГЕЛОС ГЕОРГАКАКИС са острва Крита
чита језиком. У једној експлозији је изгубио вид, десну руку и сваки осећај додира левом руком — а ипак је завршио гимназију читајући језиком књиге исписане брајевим писмом

У овој кући у Хопвелу (САД) већ 323 године станују чланови породице Епес

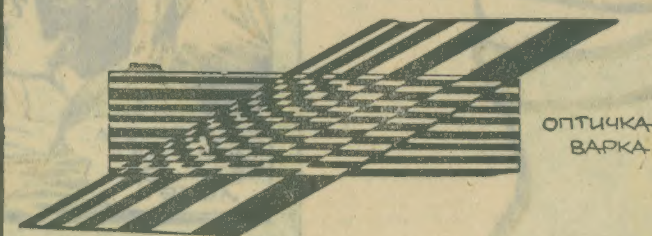

ПОВОДОМ НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ

Сваке године ујесен деле се Нобелове награде и у светској јавности пише о великом завештачу који је одвајајући од свог блага стеченог на динамиту желео да помогне научнике, писце и борце за мир. Уз опште признање великом Швеђанину Нобелу, приликом овогодишњих подела награда поставило се и питање колико оне стварно одговарају његовим жељама.

Познато је да је Нобел желео да се рента од његовог завештања користи не само као признање већ да послужи и као материјално обезбеђење онима којима буде додељено. Али време је учинило своје и у овом случају. Ствар на вредност износа Нобелових награда данас је много нижа од једног просечног хонорара који се добије за филм. По мишљењу Нобелових сународника који се старају о спровођењу у дело његовог тестамента ова награда има сада више морално признање и не претставља нимало материјално осамостаљивање награђених што је управо желео Нобел.

Сума од 150.000 шведских круна која је уз златну медаљу додељена првом носиоцу Нобелове награде у своје време одговарала је плати професора универзитета за 30 година. Међутим тај износ данас претставља само трогодишњу плату професора универзитета у САД или петогодишњу професора истог ранга у Шведској. Некада је рента за фонд награда на основу улога од 37,4 милиона круна вукла камату од 4,25 а сада само 3,5 отсто. Укупан износ који се добија у виду ренте од тог улога и који служи за поделу награда није смањен већ су порасле плате и хонорари а опала вредност и куповна моћ шведске круне. Отуда новчани део Нобелове награде сада има претежно само символични карактер.

МИНИЈАТУРНИ »ЕЛЕКТРОНСКИ МОЗАК«

Мали „електронски мозак" може да стоји и на писаћем столу јер има сасвим малу о-

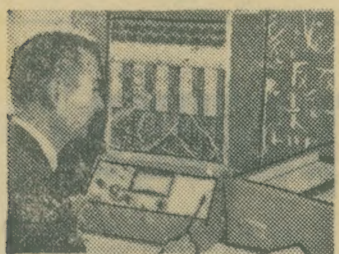

снову 37 са 43 сантиметра, а направљен је као помоћ инжењерима којима је за свакодневна веома прецизна прорачунавања неопходан.

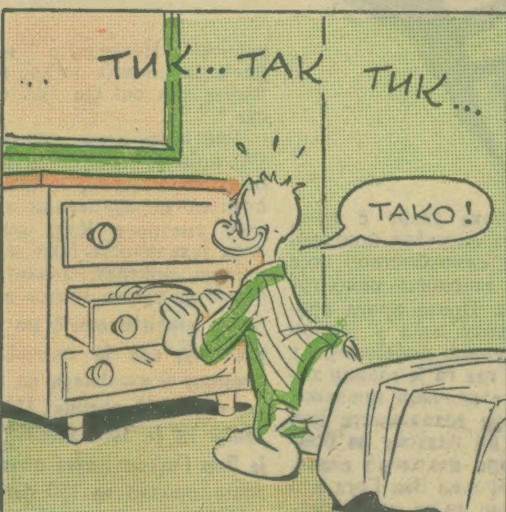

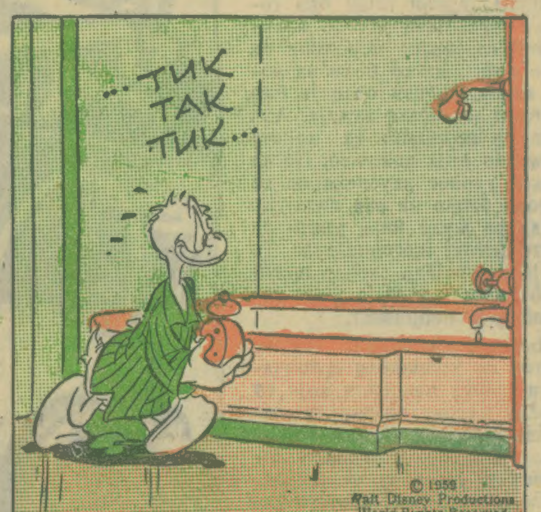

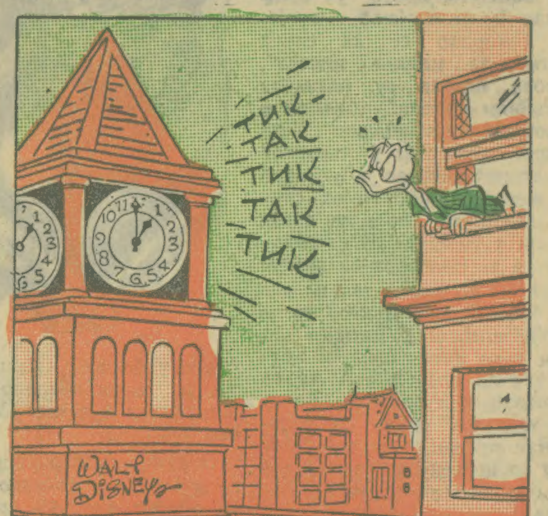

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

БОРАВИШТЕ СНЕГА

Тако се на санскритском језику (којим се у прошлости говорило у Индији) назива највећа планина на свету

ХИМАЛАЈА

Хима — снег и **алаја** — боравиште, стан. Планински венац Хималаја широк је 250—300 км а дугачак 2.450 км; са њега се издиже 30 врхова изнад 7.000 м; међу њима је и Чомолунгма (Монт Еверест) — од 8.848 м. према новијим подацима.

ТОПЛО ЈЕЗЕРО

По киргиским речима **исик** — топло и **кул** — језеро добиле је име језеро

ИСИК-КУЛ

Оно лежи на Тјан Шану, на 1608 м надморске висине. По површини је 17,8 пута веће од Охридског. Дубоко је 702 м. Вода му је сланкаста и богата рибом. Потпуно се оправдано тако зове јер, без обзира на сурове зиме оно се никада не мрзне, па су га Киргизи зато и назвали „Топло језеро".

СЛАНИ ГРАД

Родни град чувеног композитора В. А. Моцарта (1756—1791)

САЛЦБУРГ

у преводу са немачког зове се Слани Град: **Салц** — со и **Бург** — град. У њему се некад вадила со и трговало се њом. Град има око 110 хиљада становника и развијену дрвну и металопрерађивачку индустрију.

ЗЕЛЕНИ ЗАЛИВ

то би у преводу са енглеског било име некадашњег села, касније познатог по астрономској опсерваторији

ГРИНВИЧ

Лондон је ширећи се захватио и крај око опсерваторије. Градска прашина, дим и светлосне рекламе ометале су рад у опсерваторији, па је она премештена јужно од Лондона, док је зграда раније опсерваторије претворена у астрономски музеј.

СЕЛО НА ДИСЕЛУ

Један од највећих градова Западне Немачке

ДИСЕЛДОРФ

почео се развијати око Рајнине притоке речице Дисел. Насеље је по њој и добило име: **Düssel** — Дисел (река) и **Dorf** — село, тј. село на речици Дисел. Данас се Диселдорф не може назвати селом јер има преко 675 хиљада становника. Његово пристаниште на Рајни сматра се за највеће речно пристаниште на свету.

УШЋЕ

— Град мира

ЖЕНЕВА

(око 165 хиљада становника) је културни центар Швајцарске. Универзитет је основан још у XVI веку, а у граду има много старих зграда, од којих су неке чак из XI века. Нарочито је развијена индустрија сатова, хируршких инструмената, машина, текстила итд. Име града је келтско: **Женева значи Ушће.**

СЕЛО ПОД ШУМОМ

Сремско село

ЕРДЕВИК

има назив мађарског порекла: ERDEWEG у преводу значи село под шумом. Први пут се помиње 1351 године. Име му у потпуности одговара; северно од села на јужним падинама Фрушке Горе налазе се шуме.

ЗАВРШЕТАК НЕПРИЈАТЕЉСТАВА

Главни град Бурманске Уније зове се

РАНГУН

Основао га је 1755 године краљ Алаунгпаја на месту где је победио Моне (народ који живи у Бурми; сада их има око 300 хиљада) и назвао **Јангон** (отуда име Рангун), што на бурманском значи крај или завршетак непријатељстава (а не „град победе" како се може наћи објашњење имена у неким приручницима). Рангун, сада са преко 750 хиљада становника, лежи на реци Иравади, 34 км од њеног ушћа; у његову луку долазе и прекоокеански бродови.

КРАЈ РЕКЕ

То је назив немачког града

АХЕНА

познатог по мировним уговорима из 1668, 1748 и конгресу од 1818 године. Име потиче од холандске речи aquen или доњонемачке aken, што значи поред реке. Дакле, Ахен — Град крај реке.

ДРЖАВА СНЕЖНИХ ПЛАНИНА

У северозападној Индији у држави Пенџаб лежи и област

ХИМЧАЛ ПРАДЕЖ

чије име у преводу гласи „**Држава снежних планина**". То је најхладнији део Индије, те му име заиста и одговара.

УКЛЕТИ СЛИКАРИ

Седам платна француских сликара продата су у Лондону пре неколико месеци на највећој јавној распродаји у историји сликарства за 781.000 фунти или преко милијарду динара. Један страстан американски колекционар платио је за Сезанову слику омањег формата „Дечак у црвеном прслуку" 258 милиона франака.

Падао је из очајања у очајање

Сви мајстори палете чије су слике тада продате за огромне износе припадају групи такозваних „уклетих сликара" који су у другој половини XIX века животарили потпуно незапажени. Данас, међутим, њихова дела су највише цењена и највише плаћена. То су били Мане који је због својих изванредних актова прозван „Мане скандалозни", Ван Гог кога су сматрали за лудака, Сезан кога су сувременици прозвали шарлатаном и Гоген који је оцењен као недаровити и промашени уметник.

Али због неразумевања средине у којој су живели и кретали се неповратно су пропала најлепша дела тих „уклетих сликара".

Едуард Мане је од све четворице једини имао бар толико среће што је био из имућне грађанске породице па није морао да се бори за кору хлеба. Његов отац је био угледни и богати судија. Али славу и признање за којима је жудео није доживео. После сваког горког неуспеха он се поново бацао на рад надајући се да ће људи ипак умети да осете лепоту његових дела. Тако је то трајало све до његове 51 године када је умро несхваћен и непризнат.

Његовој прераној смрти знатно су допринели критичари и жаоке пакосних који су мрзели његову надахнуту сликарску природу. Са страхом је отварао дневне и недељне листове јер је сваки чланак написан о њему претстављао ударац бодежом право у срце. Падао је из очајања у очајање. Говорило се да слика „четком за мазање ципела", његова платна су називана „прљавим крпама", „бедним и мукотрпним шкрабањем". Жил Кларет, критичар у часопису „Уметник" написао је о једној од његових најдивнијих слика „Олимпија" која се данас налази у Лувру: „Шта претставља та одалиска са жутим трбухом? Бедни модел ко зна где нађен." Сен Виктор га је такође вређао: „Уметност која је тако ниско пала не вреди чак ни псовати". А Амаде Канталуп је с трибине „Великог журнала" грмео: „У истину вам кажем: жене које очекују да постану мајке и младе девојке ,ако су обазриве, бежаће далеко од таквих призора."

Торњај се подвалаџијо

Очајан што га је званична критика презрела Мане се надао да ће бити боље схваћен од широких слојева. Зато је 1876 године организовао приватну изложбу у свом атељеу у Петроградској улици. Сликар „Олимпије" је код улазних врата ставио нову и лепо укоричену књигу за бележење уписака. Записи „доброг париског народа" били су пуни још тежих и пакоснијих примедаба. „Торњај се подвалаџијо!" написао је један, „Ово није чак ни смешно" забележио је други, „Колико напора да се направи нешто ружно!" чудио се трећи, а могле су се прочитати и овакве опаске: „Много вике ни око шта", „Задржавам све своје дивљење за јадне Манеове обожаваоце", „У градском амаму туширање кошта само 1.75 франака" итд.

У Манеовом атељеу је било толико буке и гласних псовки да је газда јадном уметнику отказао стан и избацио га на улицу. С горчином у души и очајан Мане је паковао ствари. Имао је још толико снаге да за успомену на то топло уметничко гнездо наслика „Поплочану бернску улицу". То платно је на недавној јавној распродаји плаћено 130 милиона франака.

О Винценту Ван Гогу је много писано али се мало зна да су његова најбоља дела заувек пропала. Цео живот овог холандског и француског импресионисте претстављао је сагоревање над сликарским платном с кичицом и палетом у рукама. Сматра се да је тај апостол сликарства у току свог патничког живота који се угасио у 37 години (Ван Гог је извршио самоубиство) насликао преко хиљаду слика! Да није било његовог дарежљивог брата Теа који му је целог живота давао издржавање од 150 франака месечно Ван Гог би још много раније умро у правој беди. У току целог живота Ван Гог је од стотина слика које данас претстављају понос највећих галерија света, успео да прода само једну и то за 400 франака! Његову „Фабрику у Клишију" платио је прошле године један колекционар 31 милион франака а четири године после Ван Гогове смрти то ремекдело продато је за свега 100 франака.

— Немам времена да мислим и миришем, — писао је он свом брату Теу. — Ја сам локомотива која слика.

Захваљујући једном кобасичару

Готово сваког дана он је почињао рад у свануће а остављао је кичице тек када падне ноћ. Често је сликао и по три платна на дан. Данас има око 850 Ван Гогових слика а сматра се да их је више од 200 заувек пропало.

Прво доба Ван Гоговог стваралаштва везано је за Холандију. Напуштајући своју домовину 1886 године, он је код мајке у селу Нојнену оставио око 200 дивних слика. Када се кратко време после тога његова мати селила потрпала је те некорисне слике у неколико сандука и предала их на чување сеоском кобасичару. Али кобасичар, када је 1903 године (13 година после Ван Гогове смрти) уређивао кућу хтео је да се отараси товара слика које му нико није тражио. Свих 200 платана продао је једном старинару за два и по флорина!

Мада је у то доба Ван Гогова звезда већ почела да сија (велика изложба његових дела одржана је 1901 године у галерији Берхајм Жен) старинар о њему још није био чуо. Пошто је „брижљиво" прегледао платна, спалио је извесан део који му се учинио безвредним, поклонио је неколико десетина слика деци која су од њих начинила кецеље кад се играју „тате и маме", а остатак је потрпао на колица и кренуо по околини да их распрода љубитељима слика. Цена за један комад износила је десет цента. Само захваљујући једном кројачу који је покуповао сав тај остатак Ван Гогових слика данас свет има доказа о том значајном периоду његовог стваралаштва.

Са доласком у Париз Ван Гог се опредељује за декорисање артистичког кабареа његове пријатељице Италијанке Агостине Сегатори. После њеног банкротства узапћене су и Ван Гогове слике и продате на лицитацији по десет сантима комад. До данас ове слике нису пронађене и вероватно су заувек изгубљене.

У току трећег периода Ван Гог се борио са тешким нервним кризама које су биле последица немаштине и беде али највише потпуног и трајног неразумевања средине за његово дело. Уметник се дружио с Полом Гогеном и после једне жестоке свађе с њим, он је веома несрећан покушао да изврши самоубиство које се срећом завршило само губитком ува. После овога провео је годину дана у једном азилу за нервно поремећене у Сен Ремију где га је главни лекар лечио с великом преданошћу. У знак захвалности Ван Гог му је по изласку из болнице оставио неколико слика. Лекар је заволео Ван Гога али му није било ни на крај памети да сачува слике једног лудака. Све их је поклонио свом сину који је од њих начинио мете за гађање карабином. Само једну од њих овај је поклонио некој девојци, Марији Жирар, и она је до данас сачувана.

„Је ли то праведно..."

Могу се на прсте избројати људи који су ценили Ван Гогов таленат за његова живота. Један од њих био је његов пријатељ Емил Бернар а други један старчић, продавац боја, — „отац Танги". Он је волео сликаре и слике, ретко на њима зарађивао а уметнике издашно помагао кад год је могао. Ван Гог је био један од његових љубимаца. Био је поносан на портрет који му је уметник насликао и није се од њега хтео одвојити ни за какве паре на свету.

Многи сликари, а међу њима и Ван Гог, никада нису могли да се одуже оцу Тангију. Једног дана, било је то после Ван Гогове смрти, неки купац се заинтересовао за једно Ван Гогово платно. Отац Танги је тражио за њега 48 франака. Када се купац зачудио због велике цене отац Танги је одговорио: „Толико ми је Ван Гог био дужан када је умро."

Октав Мирбо је оставио један интересантан запис о разговору са оцем Тангијем. После Ван Гоговог самоубиства које никог није узбудило и које нико није забележио трговац бојама се јадао писцу: „Ах, тај јадни Винцент! Каква несрећа, господине Мирбо! Каква страшна несрећа! Такав геније! И тако добар дечко! Показаћу вам још неколико његових ремекдела!" Трговац је отишао у просторију иза дућанчића, донео неколико Ван Гогових слика и наставио: „Јадни Винцент! Видите ли каква су ово ремекдела? А он их је сликао, итеколико их је сликао! То је тако дивно да када их гледам срце ми је пуно... Зар је морао такав човек да умре? Је ли то праведно, реците! Погледајте његово цвеће, нико није осећао њихов мирис као он! Он је осећао све."

Још један лекар, интерниста Реј који је лечио Ван Гога у болници у Арлу, показао је потпуно неразумевање за његову уметност. Када му је у знак захвалности болесник поклонио портрет, лекар га је бацио на таван. Једног дана је њиме закрпио отвор на живинарнику, где је изложен невремену и загађиван од живине, остао 11 година! Па ипак, лекар га је 1900 године, када је Ван Гогова слава почела да расте продао за 150 франака!

Ни многа Гогенова платна нису била боље судбине од Ван Гогових. Гоген је у више махова сликао у Понт Авену, у Бретањи. Када је дефинитивно напустио тај крај поклонио је у знак захвалности служавки у крчми четири слике. Њих свет никада неће видети јер је крчмарица тиме брисала под.

Избрисан из списка уметника

За време боравка на пацифичким острвима Гоген је једном мисионару поклонио неколико древених скулптура. Нимало заинтересован он је одмах од њих направио свињац. Када су неколико година после уметникове смрти Американци доспели на острво да покупују све што је Гоген створио отац Ксавијер се досетио да би могао уновчити кипове. Нажалост, они су били иструлели.

Живот Пола Сезана претставља исто тако прави роман о злој срећи и неуспеху. Презрен од оца, богатог банкара који није волео што његов син брља по платну и рањаван сталним исмевањем пријатеља Сезан је доживио најтежа разочарања и патње. „Живот је нешто страшно!" — понављао је он. Чак ни Мане није доживљавао таква понижења као он. „Пијано дрљало", „Умоболник кога за време сликања хвата делиријум тременс", „Обмањивач и обична варалица", — биле су „похвале" написане на његов рачун. Све до 1895 године, када је имао 59 година, он ниједанпут није излагао своја дела. Приступ у француске галерије слика био му је забрањен. Чак и један од његових најбољих пријатеља, велики Зола, који се врло мало разумео у сликарство узео је у једном од својих дела несрећног Сезана као модел промашеног сликара. А и у његовом родном Екс ан Провансу деца су на улици пратила уцвељеног сликара и довикивала му: „Иди да бојиш свињце и живинарнике!" Све до смрти Сезан је трпео само увреде.

Око 1895 године најзад је успео да организује прву изложбу својих дела и тада је продао неколико платна међу којима најскупље за 700 а најјевтиније за 10 франака. Сликар је до те мере био изгубио веру у себе да је тада писао: „Шта ли то значи? Каква је ово подвала? Сигурно ми спремају нешто врло гадно!"

Октав Мирбо који је волео сликаре и имао разумевање за сликарство био се сав заложио да влада одликује Сезана Легијом части. Нажалост, нико није хтео да чује. Сезан је био избрисан из списка уметника. Умро је 1906 године а само 50 година касније једна његова слика (Дечак у црвеном прслуку) продата је у Лондону за 258 милиона франака.

Где је граница?

У цивилизованом свету се знатно продужио просечан људски век. И уколико је више старица и стараца утолико се чешће постављају питања: где је врхунска граница скале личних вредности и које су године у старости критичне.

У низу земаља ова се питања посебно проучавају. На институтима се врше обимна испитивања и срећују врло исцрпне документације за поједине периоде старости и одређене групе занимања. Из података досад објављених види се да период старости не може да се сведе ни на какве утврђене шеме а још мање подвргне некаквом оцењивању крајње висинске границе људских вредности.

Истраживања у разним земљама своде се засад углавном на то — да иако човек или жена са 60 или 65 година старости стичу право на повлачење у пензију, то не значи да те године треба да буду и граница њихове даље активности, јер у многим случајевима нагли прекид животног ритма може у првим годинама после пензионисања заиста да доведе и до критичних момената.

Професор Јорес са Института у Хамбургу са својим сарадницима средио је обиман материјал посебно о људима са више од шездесет година. У тим подацима се испоставља да је психолошки моменат пресуднији од материјалне стране при преласку од активног упослења на статус пензионера. Људи и са већим пензиским принадлежностима из занимања која имају претежно канцелариски карактер, као што су службеници из финансиске и управне службе, у много већем броју умиру прве три године после пензионисања, него пензионисани просветни или мануелни радници. За прве случајеве наводи се: наглост у прекиду животног ритма а у другом то да људи и после пензионисања из ове друге категорије могу, у неком виду, да продуже лакше своју активност. То је случај нарочито са интелектуалним радницима који одвајајући се од посла могу да наставе стваралачки период и без ранијих професионалних дневних обавеза.

Иако су ови закључци само од релативног значаја, јер живот не зна за правила, ипак се у научним круговима истиче, нарочито што се тиче мушкараца — јер се на жене то мање односи — да сваки треба да се супротставља стихији умировљења и настави да у друштву буде и даље користан. Јер свако је имао пасију са каквог свог „споредног колосека" коју сад може да развије.

НАРОДНЕ ПРИЧЕ СА ИСТОКА

КОГА УЛЕПШАТИ?

У шумској пећини, на планинској падини, живео је мудрац који је прочитао толико књига и тако много знао да за њега на свету није било никаквих тајни.

Једног дана сазвао је све шумске звери и рекао им:

— Чујте ме, звери! Ја знам да се ви често жалите: једна на то што јој је реп сувише дугачак, друга што јој је кратак, трећа жели да јој уши буду веће, четврта да јој нос буде краћи. Кажите ми искрено која је чиме незадовољна, а ја ћу сваку од вас учинити онаквом каква жели да буде.

Звери су ћутећи погледале једна другу.

— Хајде, мајмуне. Хоћеш ли да те начиним мало лепшим?

— Мене? Лепшим? — мајмун је избуљио своје црвене очи и набрао своје равно чело. — Ко каже да сам ја ружан? У сваком случају, ја не! Ако има неког кога би требало улепшати, онда је то медвед. Он је толико зарастао у крзно да не знаш где му је нос, а где очи. Гадно га је и погледати!

— Зар мене гадно погледати, — забрунда медвед. — То може да каже само онај ко ми завиди. Зар је лепше имати онакав нос какав је у слона? Па то и није нос, већ прави реп, само му због нечег није накалемљен позади, већ спреда. Такав нос свима боде очи. Што је истина, истина.

— Ја сам својим носем задовољан, — затруби слон и сурлом лако потапша медведа по леђима. — Добро је то кад је нос дугачак. Али, шта ће коњу онако дугачка глава, то никако не могу да схватим.

— Па шта онда ако је дугачка? — рече коњ и високо подиже главу да би сви могли да јој се диве. — Ето, биво има округлу главу, а ипак од бивола нема ништа накарадније на целом свету.

— Не мислим тако. Не мислим тако! — зарика биво. — По мом схватању дивљи вепар је много ружнији. С таквим носем какав је његов и не остаје му друго до да рије земљу.

— Може да говори ко шта хоће, али ја свој нос низашта не бих променио. Спљескани мајмунов нос је, по мојем, много ружнији.

Мајмун се искези и немарно рече:

— Онај ко нема руку, јасно, мора да се служи сопственим носем.

Слушао их мудрац, слушао, па најзад казао:

— Видим да сте сви задовољни собом. Зато и останите такви какви сте.

ЛЕКАР И ГЛУПИ КНЕЗ

Живео једном један кнез. Кад му се родила ћерка веома се обрадовао и зажелео да она брзо порасте. Позвао је лекара и рекао му:

— Дај ми такав лек од кога би моја ћерка одмах порасла.

Лекар одговори:

— Још данас ћу кренути у далеке крајеве да тражим чудесни лек. Али, ти, кнеже, мораш да испуниш један услов. Док се ја не вратим, не смеш да видиш своју ћерку. Кад набавим лек и дам га твојој девојчици, тек тада ћеш смети опет да је видиш.

Кнез обећа да ће испунити овај услов, а лекар отпутова у далеке крајеве. После дванаест година лекар се вратио и донео лек, дао га кнежевој ћерки и одвео је оцу. Кнез се, угледавши кћер, веома обрадовао и рекао:

— Ти си заиста добар лекар. Моја кћи је попила твој лек и најелном је израсла.

Кнез је штедро наградио лекара давши му много бисера и драгоцености.

Народ се смејао глупом кнезу који се није ни сетио да израчуна колико је година његовој кћери.

ЖЕТВА БЕЗ СЕТВЕ

„Месецом дивљег пиринча" — називају канадски Индијанци септембар. Тада подижу шаторе на обалама плитких рибњака у Манитоби и прикупљају „меномин", дивљи пиринач. Уствари, он сам рађа — не треба га ни сејати, ни ђубрити, већ само благовремено покупити.

Уско подручје у источном делу језера Винипег скрива најбогатија „поља" дивљег пиринча у свету. Пошто становници ових крајева покупе последње шумске јагоде, породице крећу на пиринчана поља. У чамац улазе само по двоје — први крмани и савија стабљику пиринча над чамац а други палицом са ње отреса зрно. На обали жене загревају над ватром зелени пиринач да би му отпала опна. Затим долазе на ред мушкарци и младићи који „играју" по пиринчу; ветар разнесе плеву, после чега се скупља чист пиринач.

Из године у годину Индијанци све мање имају користи од ове жетве без сетве. Уместо да дивљи пиринач чувају у посудама од брезове коре, како би имали преко зиме хране, њега углавном купују трговци, јер је јело од њега веома цењено у Канади и Сједињеним Државама. Пиринач очишћен у љуштионицама продаје се веома скупо, по пет долара килограм, тако да спада међу најскупље пиринче на свету.

Иначе, дивљи пиринач успева у мочварама и плитким језерима. Стабљика му досеже висину од 4 метра, али вода не треба да је дубока. Уколико је више воде, стабљика трули и жетва је слаба.

Индијанци по неким старим веровањима полажу право да једино они беру пиринач, а само оно што остане иза њих смеју да оберу бели трговци.

НЕМИРНО ПОДРУЧЈЕ

Неки аргентински студент правних и политичких наука на универзитету у Буенос Аиресу бранио је недавно докторску дисертацију о револуцијама у Јужној Америци од 1900 до краја прошле године. Свој рад је читао пуних седам часова, јер су се за протеклих 58 година на овом подручју одиграле 482 револуције.

ДА ЛИ ЋЕ?

Да ли ће у будућности човек моћи да у току свог живота начини „кружно путовање" по читавој васиони и да стигне и до звезда најудаљенијих од Земље? Јер, чак и светлосни зрак који се креће највећом брзином у природи, прелази растојање до центра Млечног пута за 33.000 година! На основу Ајнштајнове теорије релативитета, немачки научник Зангер

израчунао је да ако човек на фонтонској ракети лети супсветлосном брзином (тј. блиској брзини светлости), онда ће се за њега протицање времена јако успорити. Време на часовнику таквог једног путника веома ће се много разликовати од времена на Земљи. Тако ће он, например, до центра Млечног пута стићи за свега 14 година, а вративши се на Земљу сазнаће да је од дана његовог поласка на његовој родној планети протекло — 66.000 година.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

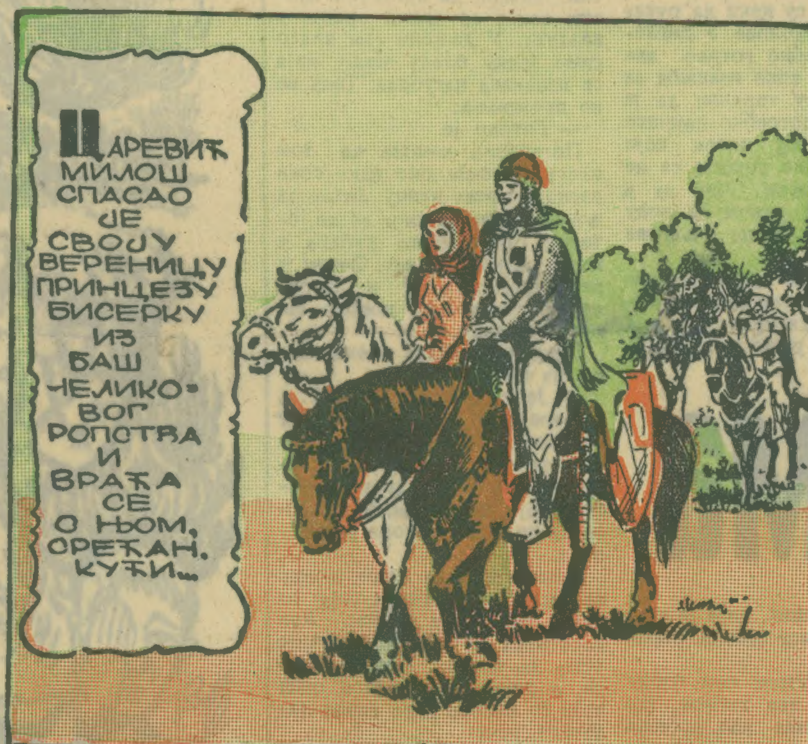

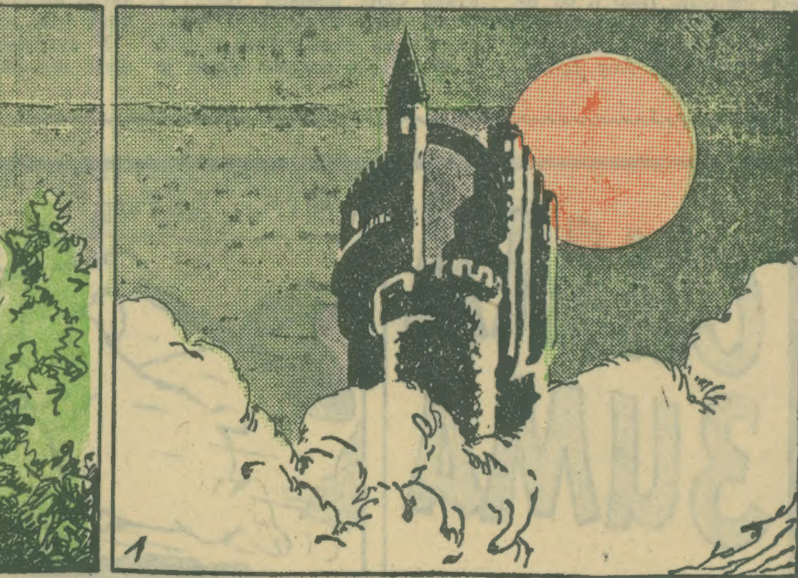

ЛОВ са соколовима

СОКОЛОВИ, КОЈЕ АРАПИ ХВАТАЈУ У ДЕЦЕМБРУ ПРИЛИКОМ ЊИХОВЕ СЕОБЕ ДА БИ ИХ ЗАТИМ ИЗВЕЖБАВАЛИ ЗА ЛОВ, ОДМАРАЈУ СЕ НА ДРВЕНИМ ПОСТОЉИМА

БЕДУИНИ ИЗ МОНВАКХА СУ ПОЗНАТИ ЛОВЦИ СА СОКОЛОВИМА

Енглески путописац Дизигер Вилфрид за време свог боравка у Арабиској Пустињи доживео је многе занимљиве и узбудљиве догађаје. Овде он описује лов са соколовима, у коме је учествовао заједно са бедуинима из Монвакха.

Још из даљине сам угледао Абу Дхаби, мален град којим је доминирала стара тврђава. Шумарак палми био је погодан да одморимо камиле, и док смо скидали товар, око нас се окупила група Арапа и радознало нас посматрала. Затим смо отишли до тврђаве и сачекали да се шеик пробуди из свог послеподневног сна. Тек у сумрак један ратник је оданде изашао, и после неколико питања позвао нас да уђемо. Попели смо се завојитим степеницама и ушли у једну собу прекривену ћилимима у којој је седео шеик Шакхбут, владар Абу Дхабија.

Поздрављајући овог источњачког владара, ја сам уочио да је био снажан човек грубог лица, али глас му је био врло мек и тих, а покрети лагани, што је одударало како од његовог изгледа, тако и од његовог великодостојничког звања, јер треба имати на уму да су од 14 шеика Абу Дхабија само двојица умрла природном смрћу.

У овом граду остали смо двадесетак дана. Сваког јутра шеик нас је посећивао. Наша соба, коју смо добили у тврђави-дворцу, била је увек пуна Арапа — долазили су да разговарају са нама, а често, ноћу, скидали своје дуге огртаче, и простирали их на под, желећи да спавају са нама. Моју пажњу посебно је привукао Саид, шеиков брат, с којим сам се и спријатељио. Позвао ме је да пођем са њим у пустињско насеље којим је он управљао, што сам ја радо прихватио. Између осталог причао ми је и о лову са соколовима, о чему сам путујући кроз пустињу имао прилике већ да чујем.

*

После ручка у Саидовој тврђави Мувајкиху, наша соба се испунила припадницима племена, од којих су неки на рукама држали соколове. У Енглеској је потребно готово два месеца да се соко извежба за лов, а они су тврдили да је њима за то потребно највише три недеље, јер човек који вежба соколове уопште се не раздваја од њих. Чак их и храни својом руком, а ноћу они спавају више његове главе.

Ваздух је био пун љутог дима дувана, мириса кафе и жижака који су сагоревали у лампама. Тада је ушао и Саид. Један од присутних, који је стално миловао свог сокола, обрати му се:

— Саиде, јутрос сам близу Самра видео две хубаре (то је птица велика као дропља коју бедуини лове помоћу соколова), — затим додаде: — а прошле недеље три.

— Добро, — одговори Саид, — сутра ћемо кренути у лов, — па се окрете мени — и ти ћеш са нама поћи...

Ја задовољно климнух главом.

Сутрадан поподне напустили смо малу тврђаву, и кренули у лов — Саид, ја и још 25 његових пратилаца. Неки од људи на рукама су имали соколове. Ишли смо преко једне дуге пешчане равнице. Неки из каравана певали су „Тагруд", песму којом бедуини терају своје камиле. Право пешчано море са финим наборима црвеног песка као намрешкана вода пружало се у недоглед. А нигде ниједан зелен жбун или неки траг живота.

У пустињи ноћ нагло смењује дан. За Саида и мене подигнут је мали шатор. Бедуини су, увијени у своје сукнене огртаче, полегали крај дрвених постоља за соколове, пошто се ретко одвајају од својих верних пријатеља, чак и ноћу и упркос великој хладноћи, кад температура падне испод нуле.

Дуго нисам ушао под шатор. Гледао сам ведро небо, на коме су звезде због кристално бистрог ваздуха изгледале као велики блистави драгуљи. Европљани у свом завичају никада не могу да виде такве звезде па сам дуго размишљао о животу и земљи ових вукова пустиње.

Када се идућег дана сунце родило, устали смо и напунили пушке. Осам бедуина је подигло са постоља соколове на којима су били завезани. Стајали смо иза наших камила. Саид се окрете да види да ли сам спреман, па објаха седло, и његова камила, која је дотле клечала, достојанствено се уздиже. Пошли смо кроз пешчано беспуће.

Ускоро иако смо очекивали да хубаре угледамо у лету, приметили смо њихове трагове на песку, и пожурисмо за њима.

Изненада један бедуин из пратње, лево од мене, даде нам знак да је открио свеж отисак, и док смо окретали камиле, на једно 400 метара од нас подиже се у вис једна хубара. Беле пруге на њеним крилима лепо су се оцртавале према црвеном песку. Један из пратње ослободи свог сокола, који се вину као стрела. Летео је право, једва нешто више од метар изнад земље. Хубара се поче уздизати, али соко се за неколико тренутака већ нашао над њом. Једва сам успевао да погледом пратим каква се драма одвија у ваздуху. У даљини сам видео само једну бледу мрљу која се изненада изгубила. Тада неко промрмља:

— Готово је.

Потерасмо камиле ка том месту. Затекли смо како соко раскида мртву птицу. Један од људи клизну са свог седла, отвори главу мртве хубаре и мозак пружи соколу. Затим у песку ископа рупу и затрпа птицу, стављајући поново сокола на руку.

Саид ми показа свеже мрље на песку.

— Је си ли видео ово?... Хубара је то штрцнула на свог нападача. Ако случајно течност упадне у очи, соко ослепи. А ако му то дотакне макар перје, он смрди, и тог дана се не може поново употребити.

Нешто доцније подигли смо из песка још једну хубару на неких 50 метара од нас. Али соко кога је Саид држао није хтео да полети. Саид погледа, и показујући четири орла који су високо горе изнад нас летели, рече:

— Уплашио се њих.

После краћег времена подигли смо још једну хубару, али сада се соко као муња вину за њом. Неколико секунди доцније чули смо у ваздуху звиждук, као да је пројектил фијукнуо изнад наших глава. Погледасмо. Један орао се муњевито стрмоглавио. Соко се у снажном заокрету врати, долете назад и паде на Саидову руку.

Милујући уплашену птицу Саид рече:

— Срећа његова што није ухватио плен. Кренимо натраг. Не можемо више ловити када орлови круже изнад нас.

Касно у ноћ дојахали смо на камилама у логор. Био сам уморан и прозебао, али и задовољан оним што сам доживео овог дана. Јер лов са соколовима је догађај који се ретко виђа, а још теже заборавља.

ГОРЕ НЕГО У ОКРШАЈУ

Догодило се то у време абисинско-италијанског рата, 1935 године. Батаљон фашистичких војника, вршећи маневар заобилажења, пробијао се кроз густо шипражје недалеко од абисинског насеља Џибутија. Пут им је наједном пресекао „зид" од ниских, трновитих акација између којих се уздизало дрвеће по изгледу слично џиновским кактусима — са сочним безлисним гранама. Војници, бојећи се заседе, „напали" су дрвеће бајонетима. Оштра сечива су без по муке секла мека зелена стабла. Дрвеће је падало на земљу док се из њега точио бео, млеку сличан сок.

Батаљон је на време стигао на означено место, али још исте вечери војници су се почели жалити на главобољу и неко житање у очима, а ујутру више од три стотине њих били су слепи.

Медицинска комисија образована по наређењу главног штаба извршила је преглед читавог батаљона. Њен извештај је гласио: војници су ослепели од тровања услед испаравања сока афричке млечике или дрвета-канделабра за које су војници поверовали да је кактус.

Дрво-канделабар је близак сродник трави млечики, широко распрострањеној у појасевима умерене климе, која се може срести на пољима, по луговима и шипражју. Своје име дрво-канделабар добило је због свог разгранатог стабла које потсећа на раскошан канделабар.

Високе млечике, сличне дрвећу, срећу се у сушним пределима и полупустињама Африке. У неким крајевима оне расту усамљене красећи на известан начин беживотну полупустињу покривену оскудним бусењем мрке траве. За време сушне сезоне на крајевима грана отварају се злататожути цветићи који као да дају живот тамном зеленилу рапаве коре.

Често се догађа да по изгледу сличне џиновске млечике припадају разним врстама и да садрже по свом отровном дејству различите сокове.

Случај који се догодио француском ботаничару Пуасону ово потврђује. Једном је он проучавао пун лонац сока млечике надајући се да ће у њему наћи каучук. Међутим, опити нису дали никакав резултат и после више од годину дана он је одлучио да понови опите, али с другом врстом млечике. Овај његов покушај завршио се несрећом: човек који је по његовој молби сакупљао сок потпуно је ослепео, а он озбиљно оболео. Неколико капљица охлађеног сока, које су случајно пале на радни сто научника, постепено су испаравале изазивајући код њега страховиту главобољу. Прошло је доста времена док је Пуасон открио „непријатељске" капљице на ивици стола.

Становници Западне Африке добро су упознати са отровним дејством сока канделабровог дрвета. Још у недавној прошлости Црнци су опасивали своја села оградом од џиновске млечике. При нападима, опсађени ратници циљали су на непријатеља пазећи да њихове стреле управљене на нападаче најпре пробију сочна стабла млечике. Затроване свежим соком, стреле су деловале сигурно...

И данас ловци користе сок џиновске млечике: њиме премазују врхове стрела и копаља.

Чаплин и Ајнштајн

Два пријатеља, Чарли Чаплин и Алберт Ајнштајн, шетали су се једно поподне и, пред растанак, велики научник рече великом уметнику:

— У вашој уметности највише ми се допада то што припадате целом човечанству. Зар није необично што нема ниједног човека на земљиној кугли који вас не разуме?

— Истина је, — одговори Чаплин. — Али сматрам да је још необичније то што вас цео свет слави и поштује као великог научника, а нико вас не разуме.

РОМАН о Александру Великом

У Вуковој збирци народних приповедака налази се и једна сасвим мала, под насловом „Тамни вилајет". Осим ње, има још приличан број народних прича у којима се помиње бесмртна вода толико моћна да мртвог човека оживи, а у парчад сасеченог састави и поврати му живот. И чудесни прстен „невидиш" помиње се у нашим народним причама, кад онај, који га стави на прст, постаје невидљив за читав свет.

Доказ популарности

Сва та чудесна места у нашим народним причама настала су из једног извора: чувеног романа о Александру Великом, македонском краљу, највећем освајачу у Старом веку. У нашој средњевековној књижевности тај роман био је врло популаран. Читан је на дворовима владара и властеле, а сам народ слушајући га преузимао је много из њега и, на његовим мотивима, изградио безброј својих усмених умотворина, које су забележене тек почетком прошлог века.

Овај роман утицао је и на наше старе књижевнике, који су га познавали и користили се њиме. Нарочито је то чинио Иван Гундулић, песник познатог спева дубровачке књижевности „Османа". Александра он назива „Србљанином", исто као и Качић-Миошић у своме „Разговору угодном народа словинског", нашој најпопуларнијој старој књизи, која је подједнако била радо читана међу Хрватима и Србима.

Познато је да се жена цара Душана звала Јелена, али народ ју је у својим песничким умотворинама називао Роксанда, именом жене Александра Великог. У народним песмама: „Женидба Душанова" и „Женидба Максима Црнојевића", осећа се утицај романа о Александру Великом.

Колико је тај роман био популаран најбоље показују имена, давана деци нарочито у нашим приморским градовима, где један Задранин 1283 године добија име Буцифал, а 1422 године и један грађанин из Новог у Хрватском Приморју. Они се нимало нису стидели што носе име Александровог коња, који се иначе у роману назива и „Дучипал", и за кога се каже да је чуднији од свих коња: „На њему воловска глава, а на десној плећки међу златним ушима појавили се рогови". Наши средњевековни писци радо су употребљавали места из овог романа да би истакли и величину српских владара о којима пишу.

„Српска Александрида"

Претпоставља се да је роман о Александру Великом дошао до нас из западних страна наше земље — Хрватске и Далмације, из књижевности која је била писана глагољицом. То потврђују и имена: Калистелуш (Калистел), Клитоуш (Клито) и друга, са чакавским именским наставцима. Из Србије, док је у њој још цветала средњевековна књижевност, роман о Александру Великом у својим ћирилским преписима прешао је у руске земље и ту био преведен „са српског језика", па у руској књижевности остао познат као „Српска Александрида". Овај тако популарни роман преписиван је руком још и у 17 и 18 веку, и то под врло тешким околностима турског господства, у скривеним манастирским ћелијама, зими, када се мастило смрзавало и лојаница убого треперила.

И у 19 веку, када је већ наша читалачка публика имала на расположењу повећи број штампаних романа, који су донекле задовољавали њене тадашње потребе и у којима је она на свој начин уживала овај роман се још радо читао. У Новом Саду се 1844 године појавила и штампана „Историја Александра Великог, цара македонског која описује његово рођење, живот и храброст бесмртну". Та је књига рађена према старим рукописима и објављена на језику који се углавном задржао у њима, а 1851 године у Београду је изишло и друго издање те „Историје" са нешто савременијим језиком.

Свакога ће без сумње интересовати ко је написао ту повест о Александру Великом, која је тако дуго забављала и одушевљавала европске народе: феудалну господу, житеље градова, па и оне сељачке кметове који су били сасвим бесправни. Али ово питање остаје без тачног одговора.

У царству маште

Ауторство тог романа кроз цео Средњи век приписивало се Калистену, нећаку великог филозофа Аристотела. Александар је повео Калистена, који га је обожавао, на свој војни поход да би писао о његовим победама, јер је већ као дворски историчар био забележио нека његова дела, настојећи да буду што чудеснија.

Калистен је доживео судбину многих Александрових пријатеља — био је погубљен. О томе нам прича Плутарх ово: Александар је продирући у својим освајањима на исток усвајао њихове обичаје, например да се пред њим пада на колена. Али Калистен је у свему томе видео само унижавање људске личности и древног грчког морала. Био је одличан и смео беседник па је отворено говорио оно што мисли — шибао је по свему што ограничава слободу и достојанство човека. То га је стало главе. „Једни кажу да га је Александар дао обесити, а други да је умро у тамници од неке болести", — каже Плутарх, а наша „Александрида" прича да је „Калистениша убио сам Александар на једном витешком турниру".

Калистенова историја о делима Александра Великог није се сачувала, али се и доцнији роман приписује њему, јер је изгледало сасвим природно да га је написао онај ко је Александру близак а коме је била и дужност да описује његове подвиге.

Александар Велики иначе није имао историчаре дорасле величини његових војних похода, на којима је стигао како каже српска „Александрида" — „до краја света". Историју Александрову написала су два Римљанина Луције Руф (око 50 г. наше ере) и Аријан из Битоније (II век наше ере), са доста фантастичности, јер се није могло замислити да је Александар постигао тако велике успехе без помоћи богова, а ако су му они већ били наклоњени онда је требало да прође и кроз чудовишне земље настањене чудовишним бићима.

Последње речи

Плутарх, чувени грчки писац родом из беотиске Тебе коју је према древном јелинском миту основао јунак Кадио, у својим „Упоредним животописима" описао је и живот и дела Александра Великог. Тај животопис као и многи други грчких и римских великана — све до данас сачувао је своју вредност, лепоту и драж старине и био познат и писцима наше старе српске књижевности. Међутим, роман о Александру Великом, наша чувена средњевековна „Александрида", која је стигла далеко на словенски север, настала је на сасвим другим изворима и примила сасвим друга обележја и елементе, фантастичне, немогуће, али за тадашње наше читаоце сасвим уверљиве: помињу се људи са четири ноге, наказе људске и животињске, змајеви, крилата бића и огромне змије, брда од дијаманата и ливаде на којима цвату драгуљи, милионске војске и један јунак кадар да их победи.

Аутор овог романа у коме се Александру Великом придаје божанско порекло и где завршава живот као узорни хришћански витез, остао је непознат, али од њега сазнајемо да је Александар умро од грознице у граду Вавилону, и да се пре смрти опростио са свима. Затражио је прво свог коња Дучипала (Букарала), а овај видећи да Александар умире „жалостиво зарза, копајући земљу ногама и лижући Александров одар". Ухвативши га за гриву Александар рече: „О мили мој коњу Дучипале, неће те већ други Александар појахати". Зар ово не потсећа на наше народне песме и на опроштај јунака на самрти од свог доброг и верног дората.

А потом, обазревши се на своју властелу, Александар се жалосно заплака и рече: ... „О драги моји свега света цареви, и сви витезови и други војници, сву весељану заузесмо, све крајеве земље видесмо и висину небеску познасмо, али не могасмо побећи од горког, изненадног српа смрти. Гледате ме како умирем, желите да ми помогнете, али не можете. Јер ја идем, идем тамо где су сви који су од искона помрли. Остајте ми збогом и помињите ме до смрти своје".

То су последње речи Александрове у нашем средњевековном роману који је толико распламсавао машту читалаца и слушалаца и указивао како се јунак бори против онога што му стоји на путу.

НЕКАД и САД...

Код Асираца и Египћана није било шеширџија и модискиња јер су у то време само владари смели да покривају главе. Чак и код старих Римљана покривање главе било је знак слободе коју су уживали само богови и краљеви.

Кад је Цезар био убијен, Римљани су исковали новац са сликом капе као симболом слободе.

Ослобођеним робовима поклањана је капа као знак да су постали слободни људи.

Чак ни 13 век не зна за шешире, мада су мушкарци још раније почели да покривају главу капама сличним шлемовима. Тај век доноси мушкарцима капуљаче, док су жене обавијале главу веловима.

Тек пре 600 година, и то најпре на бургундском двору, мушкарци су завели моду шешира, који су имали са сваке стране две дугачке кицошке мараме које су се могле везати око врата. Поред њих, носили су се и шешири у облику фишека, па су сличне шешире почеле да носе и жене.

Праве мушке шешире понели су најпре Италијани. Један од првих таквих шешира имао је напред шпицаст обод.

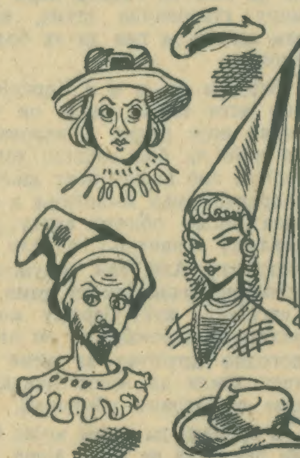

Отада се шешири стално мењају добијајући најразличитије облике: од крутих свечаних шешира, до елегантних и угодних капа какве је носио Рембрант. Жене нису заостајале за мушкарцима. Њихови шешири личили су час на точкове, да би ускоро затим добили облик куле или главе шећера. Понекад су ови последњи били толико високи да је жена једва могла да прође кроз врата.

Обичај скидања шешира приликом поздрава срећемо најпре на двору бургундских краљева, а као свакодневну појаву и знак лепог васпитања тек у 18 веку.

Берете које су извесно време у неким европским земљама биле обавезне за службенике, филцане капе, тророге шешире, шешире украшене перјем, капе са ободом — шта све људи у разним епохама нису носили на глави.

Најзад се појавио и цилиндар. Кад је један Лондонац 1667 године први пут ставио цилиндар на главу, неке жене су пале у несвест. Због тога се у прво време у неким земљама цилиндар називао: цев страха. За цилиндром су дошли меки филцани шешири, жирадо шешири који су једно време били у великој моди, затим крути полуцилиндри који су и данас саставни део гардеробе просечног Енглеза.

Скупоцена сировина

Када бисмо тражили материју која највише одговара савременим потребама не би требало много да се двоумимо јер то свакако у највећој мери садржи каучук. Користи се као сировина за производњу 30.000 разних предмета, поред осталог за производњу гума, изолатора, трансимисионих каишева, одела за гњурце, обуће, чамаца, гасних маски, дечјих играчака. Зато је данас: каучук, природни или вештачки, сировина без премца.

ДЕЧАК и ПАС

Дејзи је била керуша великих ногу и тужних очију. Дејзин господар био је Керси Вест, висок дечак, дугачких руку, веома тамног лица и густе црне косе која је увек просто плакала за берберским маказама.

Керси је могао да има десет или једанаест година кад су се он и његова баба доселили у малу, трошну кућу на крајњој периферији града у коме смо и ми живели. Ја сам тада имао осам или девет година. Данас би Керсија вероватно називали „занемареним дететом", али крајем двадесетих година овог века за њега су просто говорили: онај мангуп. Кад не би био у школи, он би с Дејзи лутао кроз шуму гађајући све што би му дошло под пушку.

Моји родитељи веровали су да у Керсију постоји јак нагон за убијањем. Али, ја сад знам да је он убијао само због тога што је њиме господарила незасита радозналост коју није могао да задовољи на други начин.

Да би дознао зашто ракун оставља иза себе друкчије трагове од бизамског пацова, Керси је морао да упореди њихове шапе — због тога их је убијао. Да би дознао зашто детлић може да се држи на стаблу дрвета а да не падне — морао је да прихвати своју пушку јер он није имао књига које би му откриле тајне природе. А у Керсију је живела неодољива жеља да све то дозна.

Била би довољна једна очинска реч, нечија јака и нежна рука на његовом рамену па да Керсијева радозналост буде усмерена другим правцем; неко ко би му објаснио да је његов циљ добар, само пут до њега рђав. Али Керси није имао никог ко би му то рекао. Све појаве морао је да открива сам.

Чуо сам од једног свог друга да је Керси велики ловац и да све зна о шуми и њеним становницима. Потражио сам га и рекао му да и ја желим да будем велики ловац и да знам све о шуми. Пристао је да будемо пријатељи. Испричао ми је да му је отац умро и да његова мајка мора да ради у једном другом граду. Али, њему се овде свиђало, рекао ми је, због отворених поља која почињу одмах иза куће његове баке и шуме која такође није била далеко. Затим је зазвиждао и Дејзи је однекуд дотрчала.

— Ово је Дејзи, — упознао нас је он. — Велики је ловац, нарочито на мрмоте.

Узео је своју пушку и ми смо кренули преко поља док је Дејзи трчала око нас њушећи земљу. Неколико пута јурнула би као помахнитала за неким мрмотом сустижући га пре но што овај стигне до своје јазбине у земљи. Ако би јој неки побегао, она би се довукла до Керсијевих ногу и гледала га очима које као да су молиле за опроштај. Керси би је тада помиловао по глави и рекао:

— Не мари, мала, ухватићеш га други пут.

Док смо тог првог дана корачали према шуми, једна мрка птица с белим пругама по ивици репа, прхну испред нас. Такву птицу видео сам много пута, али јој нисам знао име. Керси подиже пушку и опали. Птица паде. Осетих нешто слично грижи савести, али мог жаљења нестаде оног тренутка кад ју је Керси подигао са земље и ја угледао њене жуте руди. Сетио сам се своје књиге са сликама птица. Била је то пољска шева. Никад више мрка птица с белим на репу неће пролетети, а да је ја не препознам. Грижа савести утопила се у радости због једног открића.

Многе часове свог дечаштва провео сам лутајући с Керсијем и Дејзи кроз поља и шуме. Често смо убијали. Било ми је жао да гледам како умиру становници шума, али сам жудео за тим да их боље упознам.

Верујем да је и с Керсијем био исти случај, мада он то никад није рекао, а вероватно није ни био свестан тога. Једном смо нашли неку књигу о препарирању животиња и отада бисмо обично сваку уловљену животињу одрали и испунили. Али, сви испуњени примерци одлазили су само у Керсијеву кућу јер су моји родитељи веровали да он није погодно друштво за мене и нису хтели да имају никакве везе с његовим убијањем.

С времена на време мајка би ми рекла да не смем више да се дружим с Керсијем: он је прљав „мангуп из предграђа" и никад не иде у недељну школу. Али, она би после неколико дана заборавила на своју забрану и ја бих опет одлазио Керсију.

Тако су прошле две године. А онда је једног мајског дана Дејзи добила младе и све се наједном променило. Керсија је то толико узбудило да је учинио нешто што раније није никад — дошао је мојој кући да ми то каже. Потрчао сам с њим да их видим. Дејзи је лежала у свом сандуку у шупи. Поздравила нас је ударцима репа и блиставим погледом својих крупних очију из којих је нестала туга. Била су само два штенета. Мени су се учинила слабашна и незанимљива, али Керси то као да није примећивао. Нежно их је миловао једним прстом, док му је лице блистало поносом. Рекао ми је да ћемо ускоро имати три пса који ће нас пратити у лов.

Али, сутрадан ујутру, псићи су били мртви. Керсијево лице било је умрљано сузама, а глас му је дрхтао кад ми је показао сандук у коме је Дејзи лежала сама.

— Не мари, мала, није то твоја кривица — говорио јој је — данас ћемо ти за утеху донети једног мрмота.

Узео је пушку и ми кренусмо остављајући Дејзи у шупи. У близини једног потока, на километар од Керсијеве куће, налазила се једна јазбина пред којом смо често виђали једног крупног, дебелог мрмота. Привлачили смо јој се опрезно, пужући кроз траву, али кад се Керси подигао на лакат да нанишани, мрмот се муњевито скрио.

— Ми ћемо га ухватити, — изјави Керси. — Можемо да захватимо воде из потока и да га удавимо.

Донели смо од Керсијеве куће два ведра, напунили их на потоку а затим воду излили у мрмотову јазбину. Радили смо више од пола часа тако да су ме заболеле руке. Најзад се мрмот, чија се јазбина напунила водом, појавио. Керси је опалио и животиња се срушила. За Дејзи смо уловили мрмота.

Али, наше одушевљење било је кратког века. Кад је Керси ногом окренуо животињу на леђа, угледасмо на њеним грудима три мокра младунчета. Никад нећу заборавити осећање несреће које ме је у том тренутку обузело.

— 'Ајд'мо, — рече храбро Керси који је вероватно осећао исто што и ја иако није хтео то да покаже. — Треба да га однесемо Дејзи док је још топао. Ловачки пси воле топло месо.

— А шта ћемо с младима? — запитах га.

На Керсијев одговор морао сам да чекам неколико секунди.

— Не знам, — рече најзад слабим гласом.

Покрио сам дно једног ведра травом, ставио на њу три мала мрмота и тада смо кренули натраг. Керси је носио великог мрмота држећи га за реп. Нијеедан од нас није говорио.

Дејзи је оњушила мртву животињу коју је Керси бацио на земљу, а затим се вратила у свој сандук.

— Ловачки пси воле да убијају свој плен, — објасни ми Керси, затим погледа на младе у мом ведру и рече:

— Они ће и тако угинути. Нахранићемо њима Дејзи. То је најбоље.

— Не! — рекох одлучно.

Било је то први пут да се с њим нисам сложио. Али, Керси пружи руку у ведро, извади из њега младе мрмоте и спусти их у сандук пред Дејзи. Она је најпре оњушила свако од њих, а затим стаде да их лиже. После неколико секунди видех како отвара уста и језа ми прође дуж кичме. Али, њени зуби нежно се склопише, она подиже једно младунче и спусти га у лук свог трбуха. Исто то учинила је и са остала два притискујући их њушком уз своје топло крзно. Једно по једно младунче поче да сиса. Дејзи нас је погледала са изразом неког озбиљног задовољства у очима.

Сигуран сам да су Керсијеве очи биле влажне. Рекао је само:

— Па, чини ми се да Дејзи жели да им буде мама.

Али, овај догађај погодио га је много више но што су његове речи то изразиле. Дејзи, његов велики ловац, дао му је лекцију из љубави и осећања коју он никад није заборавио. Никад га више нисам видео с пушком.

Један од малих мрмота угинуо је, али је Дејзи одгајила друга два. Шест недеља касније, Керси и ја однели смо их и пустили на слободу у близини њиховог некадашњег дома крај потока.

Керси и његова бака отселили су се ускоро из нашег града и прошле су године пре но што сам поново чуо о њему. Радио је тада у неком зоолошком врту. Ноћу је учио и полагао испите за последње разреде средње школе да би могао да се упише на факултет и постане ветеринар.

Керси би постао добар ветеринар да није био принуђен да се врати убијању. Мобилисан је одмах почетком Другог светског рата. Верујем да је на вежбама из гађања био одличан стрелац, али сумњам да је у бици могао да притисне обрц без двоумљења и борбе са савешћу. Можда је због тога и погинуо тако брзо, свега неколико дана после савезничког искрцавања у Европи.

*

Фред Бодсворт, Керсијев друг из дечачких дана, дознао је за његову смрт тек недавно. Ову малу истиниту причу написао је тада, у једном даху, понет сећањем на свог пријатеља, „мангупа из предграђа" који је, како он каже, волео животиње увек, чак и онда када их је убијао.

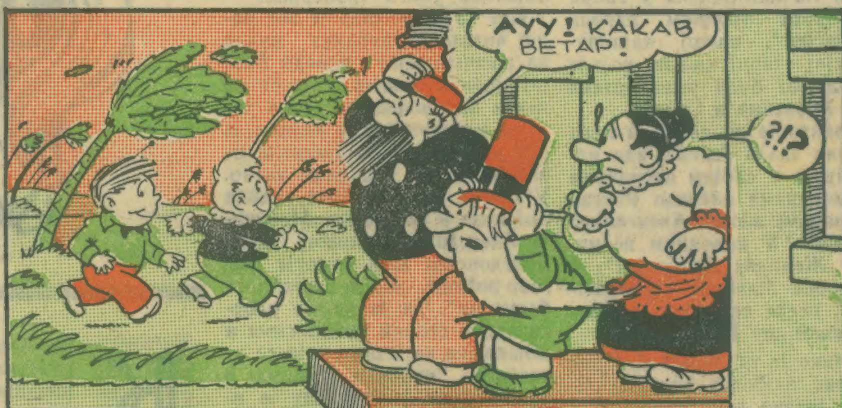

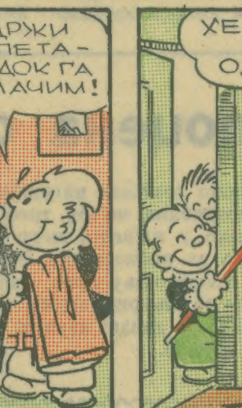

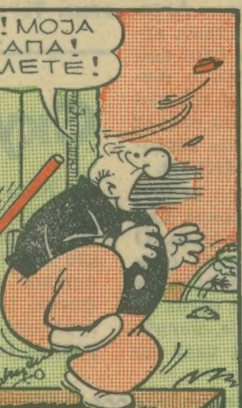

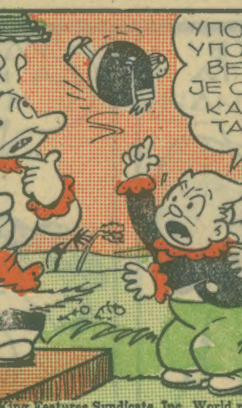

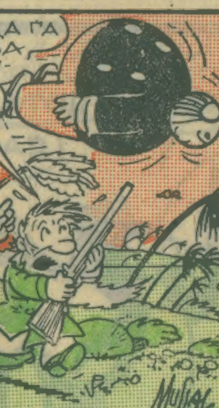

НЕ ЗНАМО...

У срцу Африке, северно од језера Чад, налази се област Канем чији се становници хране алгама. Цела ова област имала је бурну историју. Некад је то била краљевина, а кад су у 11 веку туда прошли Арапи да покоре Либију наметнули су црном становништву своју веру. Данас, у Канему се налази више племена од којих се нека сељакају као номади, док друга имају стално боравиште. Живе у необичним колибама окруженим високим секвојама а изнад колиба богатијих урођеника налази се по једно или више нојевих јаја која означавају богатство домаћина.

Мушкарци су, углавном, сточари и иду за стадима и крдима, свирајући покаткад у калебас са једном жицом, док се жене, поред других послова, баве сакупљањем алги. Запитане ко их је научио како се алге „жању", оне су одговориле: „Не знамо. Тако су радиле наше бабе и њихове прабабе".

Земља је углавном неплодна, испресецана котлинама у којима се задржава нешто воде после великих киша, док су друге котлине сасвим суве. Међутим, има и таквих у које, изгледа, вода долази подземно, из језера Чад.

У тој води, под утицајем обилних сунчаних зрака, множе се зеленкасте алге које не могу да се виде голим оком. На обалама се сусреће доста жена на необичном послу: по влажном муљу и кроз плитку воду вуку корпе од чврсто исплетеног прућа. Неупућеноме би се учинило да скупљају густу нежнозелену воду. Уствари то су алге. Скупљена ловина пресипа се у ћупове које, кад се напуне, друге жене односе у колони на падину котлине где су претходно рукама ископане рупе са пешчаним дном. Пошто испразне ћупове полазе низбрдо док сунце и песак чине своје: вода ће да испари али ће и да је упије песак. Алге остају на пешчаном дну у виду влажног, зеленкастог теста.

Старешина, који обилази удубљења на падини, штапом или прстом повлачи по сјајној површини и на тај начин убрзава ишчезавање морске воде. После отприлике једног и по до два сата вода потпуно нестане а на дну остаје сув „хлеб" пун протеина и витамина.

Овако начињена лепиња — „духе", како је зову урођеници — носи се на тржиште ради продаје или кући за личну употребу. Духе личи на лепињу од проса и једе се уз друга јела или се чврсти комади стављају у какав сос.

Може изгледати невероватно да се становници неразвијених земаља Централне Африке већ хране оним што се сматра храном космичких путника и, уопште, будућих поколења. Истина је, међутим, да су је становници Канема одавно пронашли, да су открили начин за „жетву" и прераду не знајући ништа о хемији и модерној науци о исхрани.

Алге се сада у лабораторијама издвајају из морске воде путем центрифугалне машине. Пошто се на дну суда добије влажни зеленкасти слој, он се суши и ставља на лед. Рад научника наилази на пуну потврду у вековном искуству афричких урођеника. Вести о алгама као људској храни, које су пре неколико година читане само као занимљива сензација, без изгледа на остварење, сада се примају са више вероватноће. Утолико пре што је то сасвим ретка корисна култура коју не треба гајити. Једини рад и трошење времена претстављају дани жетве.

БАЗЕН ИЗНАД ЗЕМЉИНЕ ПОВРШИНЕ

Овај базен се може поставити на сваком месту и takође и лако преместити и ставити

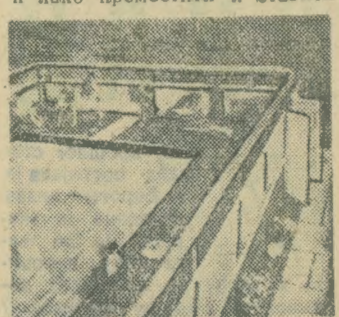

под кров за купање зими. Крај њега је простор за сунчање и ограда, а сав је постављен пластичном масом.

ЧЕТРДЕСЕТОГОДИШЊАЦИ — ИДЕАЛНИ КОСМИЧКИ ПУТНИЦИ

Совјетски Савез, САД и Енглеска земље су у којима се највише испитује могућност путовања на Месец. Према вестима из иностранства, у Совјетском Савезу одређени су људи који ће се одвојити од земљине теже. Енглези су, како изгледа, установили да су за овакво путовање жене погодније од мушкараца, а у Америци је утврђено да су за међупланетарна путовања најидеалнији — четрдесетогодишњаци.

Доктор Бруно Балк, угледни амерички стручњак за „међупланетарну медицину" и сам се подвргавао све тежим вежбама тако да је на крају могао „нормално" да живи под притиском који влада на 7.400 метара висине, иако сасвим здрав човек губи свест већ на висини од 7.500 метара. Као и неке његове колеге, доктор Балк је установио да онај ко се извежба да живи под атмосферским притиском од 4.200 метара може да поднесе притисак који влада и на 7.500 метара.

Настављајући опите, научник је закључио оно што лаик никад не би претпоставио: идеални васионски путници нису млади људи већ средовечне особе. Он тврди да ни педесетогодишњацима, ако су здрави, ништа не стоји на путу да пођу на Месец. „Сматрам, пише он на једноме месту, да је идеална старост космичких путника између 30 и 45 година".

Сам доктор Бруно Балк, који се подвргао овим опитима, стар је 51 годину.

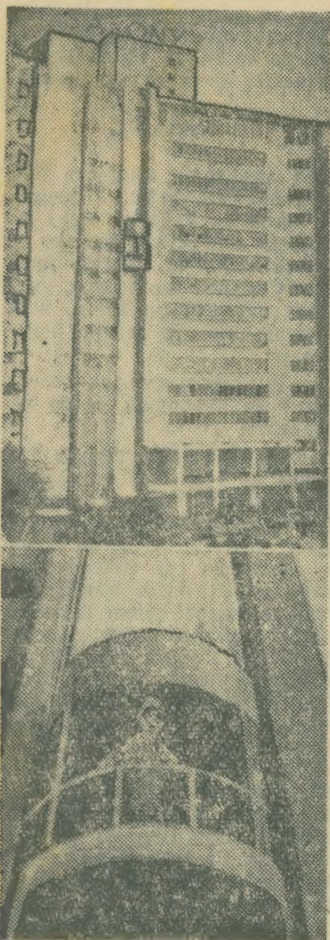

ЛИФТ СА ЛЕПИМ ИЗГЛЕДОМ

Лифт у згради Сексони хотела на обали у Мијамију налази се на спољној страни зграде да би посетиоци док се пењу до ноћног клуба који се налази на четрнаестом спрату, имали леп поглед. Лифт, уствари кабина са климатским уређајима, теписима и дискретним осветљењем, прима 33 особе и брзо се пење без стајања.

ЧУДАН ПОРЕЗ

Први порез на браду, прича се, увео је руски цар Петар Велики. Овај даровити и енергични владар, пун реформаторских идеја, одлучио се на овакву меру не само да би се људи бријали него да би попунио ратовима испражњену државну касу. Колико је ова мера била далекосежна види се по изванредним финансиским резултатима који су постигнути. Преко 90 отсто мушкараца у Русији тог доба носили су браде и нису желели да се растану од њих. Да би задржали своју привилегију, они су морали плаћати годишњу порезу у износу од око 5.000 данашњих динара, што је омогућавало прилив у државне касе од око 50 милијарди динара годишње!

Контрола плаћања пореза на браду била је одлично организована. Сваки грађанин који је платио порез био је снабдевен нарочитом плочицом коју је морао показати на захтев надзорних пореских органа. Сваки брадати човек који је био затечен без плочице одмах је затворен, а затим је извођен пред суд који га је по правилу кажњавао високом глобом или запленом једног дела његове имовине. Сиромашни осуђеници који нису имали средстава нити новца да исплате глобу добијали су по десет врућих батина.

ЧУПАЊЕ ДРВЕЋА

Три огромне челичне кугле са пречником од 2,4 м повезане јаким ланцем повлаче трактори кроз шуме Родезије и на тај начин раскрчују терен за

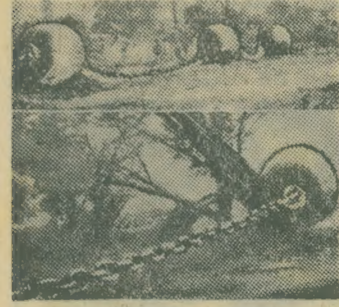

изградњу хидроцентрале. Кугле неравне површине — као саће, веома су покретне, па је на тај начин рашчишћено 100.000 хектара густе шуме.

ОД ПУСТОЛОВИНЕ ДО ОТКРИЋА

ПРИЧА О ГВОЖЂУ

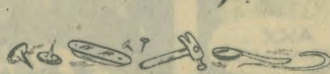

Да бисте уживали у пустоловинама и открићима не треба вам да обилазите далеке земље, брда и долине: можете међу најобичнијим предметима око вас, уочити безброј интересантних ствари:

— како од дрвета настаје угаљ;

— како се гвожђе претвара у рђу;

— како се добија со из морске воде;

— зашто је хлеб пун рупица;

— зашто лупа увећава предмете;

— зашто сапун скида нечистоћу.

Видећете и ствари које досад нисте примећивали: сјајне кристале и велики број „ледених" квадратића у прегршти соли; хиљаде вегеталних нити на једном исечку хартије; безброј стакластих отсјаја свих дугиних боја у мало песка; бело брашно у једном јединoм зрну пшенице.

Видећете како су некад људи смела духа открили драгоцене предмете у стенама и земљи код биљака и животиња, у водама океана, и тек ћете тада разумети како су они све то претворили у корисне ствари које нас данас окружавају.

Видећете све то и без специјалних научних инструмената, јер су вам ови објекти на дохвату руке а ваш дом биће вам радионица.

О гвожђу у кући

Да ли бисте волели да будете истраживач? Ево шта вам је потребно за то: пронађите све предмете у вашој кући које садрже гвожђе. А да бисте ово извели спремите једну оловку, хартију и један гвоздени детектор. Да ли нагађате шта је гвоздени детектор? Уствари обичан магнет. Ако сте се већ њиме служили, вероватно сте приметили да он привлачи ситне гвоздене предмете и баш оне најкрупније.

Почните свој лов у кухињи. Примакните магнет сваком предмету који вам је „сумњив".

Да ли они привлаче магнет? Ако га са напором одвојите од дотакнутог предмета, то значи да ту има гвожђа. Забележите име свих гвоздених посуда које нађете. Наставите свој лов и у осталим одајама куће. Колико је дуг ваш списак? Нисте ли још шта заборавили? На пример, канту за отпатке.

Многи предмети које сте пронашли начињени су од нарочите врсте гвожђа коју називамо челиком.

Ако сте добар истраживач видећете да се гвожђе налази у великом броју предмета у вашем дому. Да бисмо вам помогли ево вам неколико упутстава:

— Нож је оштар, али се може савити а да се не сломи.

— Плоча на кухињском столу је танка и равна, али солидна.

— Можете ударити јако чекићем, а да му то баш ништа не шкоди.

Да ли сте разумели да гвоздени предмети могу бити — солидни, крти, оштри и тврди? Да ли сте открили и то да им се могу дати разни облици: танки листићи, шупље цеви, разне опруге или јаке шине?

Одакле долази гвожђе?

Црвенкаста земља у руднику гвожђа ни по чему не личи на гвожђе, али се оно из ње добија: то је руда гвожђа. Багери ваде из земље велике количине ове руде и затим је пребацују вагонетима до места прераде.

Али није потребно ићи чак тамо да бисте је видели. Бићете можда изненађени кад вам се каже да жућкаста рђа на неким гвозденим предметима много потсећа на руду која се вади из рудника.

Да ли бисте хтели и ви да израђујете ову руду?

За то вам је потребно:

— 2 парчета нове гвоздене жице

— један мали лавор

— један пар рукавица

— једно парче упијаће хартије

— један поклопац којим ћете покрити лавор.

Пошто сте навукли рукавице да бисте заштитили руке, уквасите мало упијаћу хартију и ставите је на дно лавора. Тарите једно о друго два комада гвоздене жице тако да ситни делићи падну на влажну упијаћу хартију. Поклопите лавор да се упијаћа хартија не би осушила и свако пола сата погледајте шта се тамо збива. Гвожђе ће се претворити у рђу: ви сте га вратили у његово првобитно стање у каквом се налази у руднику.

Али како је дошло до овог преображаја?

Хемичари кажу да се у додиру с влажним ваздухом гвожђе сједини са кисеоником и постане нешто сасвим ново — што ми лаици називамо рђом, што је за рудара гвоздена руда, а за хемичара оксид гвожђа.

Руда се претвара у гвожђе

Али како се гвоздена руда, тек извађена из рудника, претвори у нама корисно гвожђе? Научили сте да се ова руда добија спајањем гвожђа са кисеоником: а да би се добило гвожђе, руду треба ослободити њега.

Ово се врши у огромним пећима, такозваним високим пећима, које се пуне рудом до врха. Преко ње се набаца камени угаљ који приликом сагоревања ослобађа руду од кисеоника. То је онда готово гвожђе. Сваких шест часова одлива се густа маса у велике цистерне кроз нарочити отвор на доњој страни високе пећи.

Лив и челик

Гвожђе из високе пећи је у течном стању а употребљава се на разне начине.

Понекад, лив се ставља у калупе да би се стегао и добио облик. После се израђују цеви, радијатори и други предмети, каде и лавабои, али они се још преливају белим порцеланом.

Међутим, највећи део лива служи за израду челика.

Потребно је прво да се лив прочисти, јер у себи садржи угљеник и друге састојке. Али, да би саломљиви лив постао отпорни челик, морају се уништити сви непотребни састојци и зато се поново ставља у специјалну пећ познату као „Бесемерова пећ". Челик, поново у течном стању, садржи сада само гвожђа и мали део угљеника.

Да би се челик прерадио подвргава се топлоти: може тада да се ваља, да се ставља под пресу, да се издубљује, да се лије и кује. Тако се израђују делови трактора, багера, аутомобила, локомотива и трачница, облакодера и мостова, као и многе друге ствари због чега наше доба називамо „доба челика".

Болест гвожђа

Тачно је да је гвожђе краљ метала, али оно болује од једне тешке болести: рђе. Само, као што је човек постигао да отклони многе болести, тако је успео да спречи и њу. Пробајмо ових неколико начина да и сами то постигнемо.

За то вам је потребно: шест чистих гвоздених ексера, један комад картона, лак за нокте, машинско уље, уљана боја, минијумска боја, један мали лавор, један поклопац за лавор, један већи комад стерилизоване вате.

Забијте усправно шест ексера у комад картона: ту почиње „лечење". Премажите један ексер лаком за нокте, други машинским уљем, трећи уљаном бојом, четврти минијумом. Али не дирајте два последња.

Кад се сви осуше, ставите их на јастуче од вате које сте претходно оквасили и ставили на дно лавора. Лавор поклопите поклопцем и сутрадан погледајте шта је било са ексерима. Какви ће они бити? Који је од њих зарђао? Који од њих није болестан? Пронашли сте лек који спречава да гвожђе рђа.

Сада ћете тек разумети зашто се подмазују баштенски алати, боје радијатори и цеви, зашто се канте за ђубре премазују другим металом који називамо цинк, зашто се гвоздене каде премазују белим емајлом, зашто се челик за ножеве меша с другим металима као што су хром или никл.

Гвожђе које је пало с неба

У давна времена, људи су имали обичај да гвожђе називају „металом који је пао с неба". За ово је постојао и разлог: они нису знали да прах гвоздене руде који су газили, може да постане тврдо и чврсто гвожђе, али су знали за једну другу врсту гвожђа које би нашли на земљи — после пада неке репате звезде.

Да ли сте икад видели репату звезду која ноћу запара небо? Уствари, то нису звезде, већ комади усијане руде који долазе из васионе. Већина тих стена, или како их називамо — метеорити, распадају се веома далеко од наше земље. С времена на време, понеки од тих метеорита падне и на наше тле.

Те стене садрже у себи велику количину гвожђа, и за њега су знали још наши далеки преци.

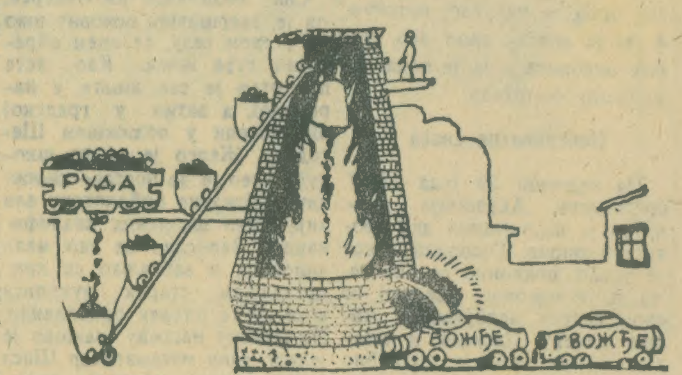

ЗБУНИО И АКАДЕМИКЕ...

У току прошлог столећа постојала је у Европи права грозница за знањем. Да до њега дођу, нарочито да дођу до културних докумената који су ишчезли у току историје, многи богати људи су жртвовали и цело своје имање.

Године 1862, Габриел Шараве покренуо је у Француској један лист, „Љубитеље оригиналних рукописа“, у коме је повремено писано и о ретким манускриптима које поседује познати математичар Мишел Шасл. Овај члан француске Академије био је носилац почасне медаље Краљевског друштва у Лондону која је ретко коме додељивана. Поред смелог решавања најтежих проблема из своје струке Шасл је имао још једну страст: сакупљање манускрипата. Али, био је и дарежљив. Тако је 1866 поклонио белгиској Академији наука два писма Карла Петог упућена Раблеу. Белгиски научник Кетле примио их је са захвалношћу у име Академије и одмах их је објавио. Осмог јула 1867 године Шасл је поклонио француској Академији два необјављена писма француског песника Ротруа упућена кардиналу Ришељеу. Стил писама био је доста чудан, но Академија их је штампала.

Међутим, пажња академика била је усретсређена на нешто друго са њим у вези. Знало се да математичар Шасл ради на делу које је назвао „Откриће закона привлачења небеских тела, основица космоса“ и за те законе је тврдио да их је открио Блез Паскал, а дотле се то приписивало Њутну. Пошто су научници постали нестрпљиви јер су дуго очекивали појаву дела, претседник Академије га је замолио да својим колегама изложи бар основу свог тврђења.

На седници, 15 јула, Мишел Шасл је одговорио колегама. Мало узбуђен, предао им је на увид два Паскалова писма упућена енглеском научнику, физичару и хемичару Роберту Бојлу а затим и две Паскалове забелешке. Манускрипти су изазвали праву сензацију у Академији, али нико није ништа посумњао.

„Стари господин“

Седећи у радној соби, познати математичар је уживао у богатој збирци старих рукописа значајних људи, кад неко закуца на вратима. Био је то господин Врен-Лика.

— Само уђите, стари господине! — поздравио га је научник. — Имате ли нешто за мене?

— Наравно, господине Шасл.

Како му је било тешко да се одвоји од тих старих и драгих манускрипата које је сада поново читао!

„Стари господин“ био је потомак чувеног колекционара грофа од Боажурдена. У току Француске револуције гроф је побегао пред гиљотином носећи са собом своје драгоцености. На несрећу, његов брод се насукао, потонуо а он је спасао само део старих рукописа које је вода делимично оштетила.

Невероватна свађа

На седници 29 јула 1867 претседник Академије прочитао је научницима два протестна писма. Господин Шасл је устао, поклонио се без речи и, у одговор, извадио из свог нотеса необјављена писма између Паскала и младог Њутна, док је овај био још ђак у Грантаму и имао тек једанаест година. Хартије су подигле страховиту прашину. Из њих се видело како Њутн, такорећи још дете, изванредно влада математиком и геометријом. И још више. Њутн је писао Паскалу о инфинитезималном рачуну, о равнотежи маглина и о другим крупним проблемима космоса.

На ту вест Енглези су скочили као опарени. Шта је то сад? Зна се да је Њутн почео да се бави науком тек у каснијим годинама живота! Сер Дејвид Брјустер, научник из Единбурга, потрчао је и претражио архиве од подрума до тавана али ништа није нашао у том смислу.

Господин Шасл је то једва дочекао и одмах је изнео нове доказе. Поднео је на увид једно Паскалово писмо упућено сестри, затим писма Руоу, Демазилу и Малбраншу. Ко не верује, нека погледа ово писмо самом Лују XIV. Ево и једног које је било упућено краљу Енглеске!

Енглези су се поново осетили збуњени, а Шасл је наставио. Поднео је и један Кеплеров манускрипт.

Вихор је, поред Француске и Енглеске, захватио готово целу Европу. Узнемирили су се духови у Холандији, Немачкој и у Шведској. Чланови Академије у Фиренци, увређени до крајње мере, протестовали су жучно.

Неочекивана вест

Тринаестог септембра 1869, извесног Врен-Лика ухапсила је париска полиција на тражење математичара Шасла. Али због чега?

Од почетка 1869 године родила се сумња да постоји неки фалсификатор манускрипата, али нико није могао да му уђе у траг. Једни су веровали да то ради неки француски кописта слика, други да то мора бити некакав Енглез. Вршена су испитивања, упоређивани текстови и — све је постало јасно! Нека Њутнова писма, Паскалове забелешке и Галилејево писмо били су од речи до речи преписани из књиге „Прича о модерним философима“ од инжењера Северијана. Тако је фалсификат свакоме постао јасан, само не математичару Шаслу који је једини још веровао у истинитост докумената. А тужбу противу Врен-Лика подигао је он не због фалсификата већ због дуга од 3.880 франака.

Ко је фалсификатор?

Оптужени Врен-Лика изишао је из стана и покуњене главе ушао у апсеничка кола, док су изненађени пролазници живо коментарисали. Било је просто невероватно због чега је ухапшен овај тако мирни и врли човек. Међутим, он сам је одмах пред иследником признао да је између 1861 и 1869 продао научнику 27.000 папира, које је сам фалсификовао и то за укупну суму од 140.000 франака.

Син надничара из Ланереа, он је, завршивши основну школу у свом селу, са оцем обрађивао туђе њиве. Као дете прочитао је све књиге у пароховој, а затим у градској библиотеци у оближњем Шатодену. Желео је да се школује, хтео је да постане књижничар Државне библиотеке али није имао школских квалификација. Запослио се као мали чиновник и забављао се прецртавањем старих рукописа који су га одувек привлачили. На његову несрећу, наишао је једног дана математичар Шасл и од његове играрије помислио да су оригинали. Несрећни недоучени ђак је поверовао да ће на тај начин постати нешто више но што је био.

Суђење

За шеснаести фебруар 1870 заказано је суђење. У дворани препуној публике, међу угледним личностима налазио се и Анатол Франс. Кад је пред судије ступио као сведок, уважени математичар Шасл, који је тада имао 75 година, изјавио је:

— Били смо земљаци. Нисам могао да поверујем да би ме преварио.

После мишљења двојице вештака који су морали да донесу стручни суд за „свега“ 27.000 рукописа, узео је реч јавни тужилац. У дугом говору, наводећи све фалсификате појединачно, он је поменуо и следећа писма: једно Атилино упућено неком галском генералу, осам писама Лутерове удовице Катарине Баро, једно Јулија Цезара, три Кловисова, једно Јулијуса Гремијуса упућено Христу, једно Херодотово, дванаест Јованке Орлеанке упућених родитељима, једно Јудино Марији Магдалени, десет писама Понција Пилата Тиберију. За време читања појединих писама, пошто су била дозлабога комична, дворана се тресла од урнебесног смеха, само је јадни Врен-Лика седео озбиљан и нем у својој немоћи.

Најзад, 24 фебруара 1870, суд је рекао своју реч: „Оптужени се осуђује на две године затвора, на 500 франака новчане казне и да плати све судске трошкове“.

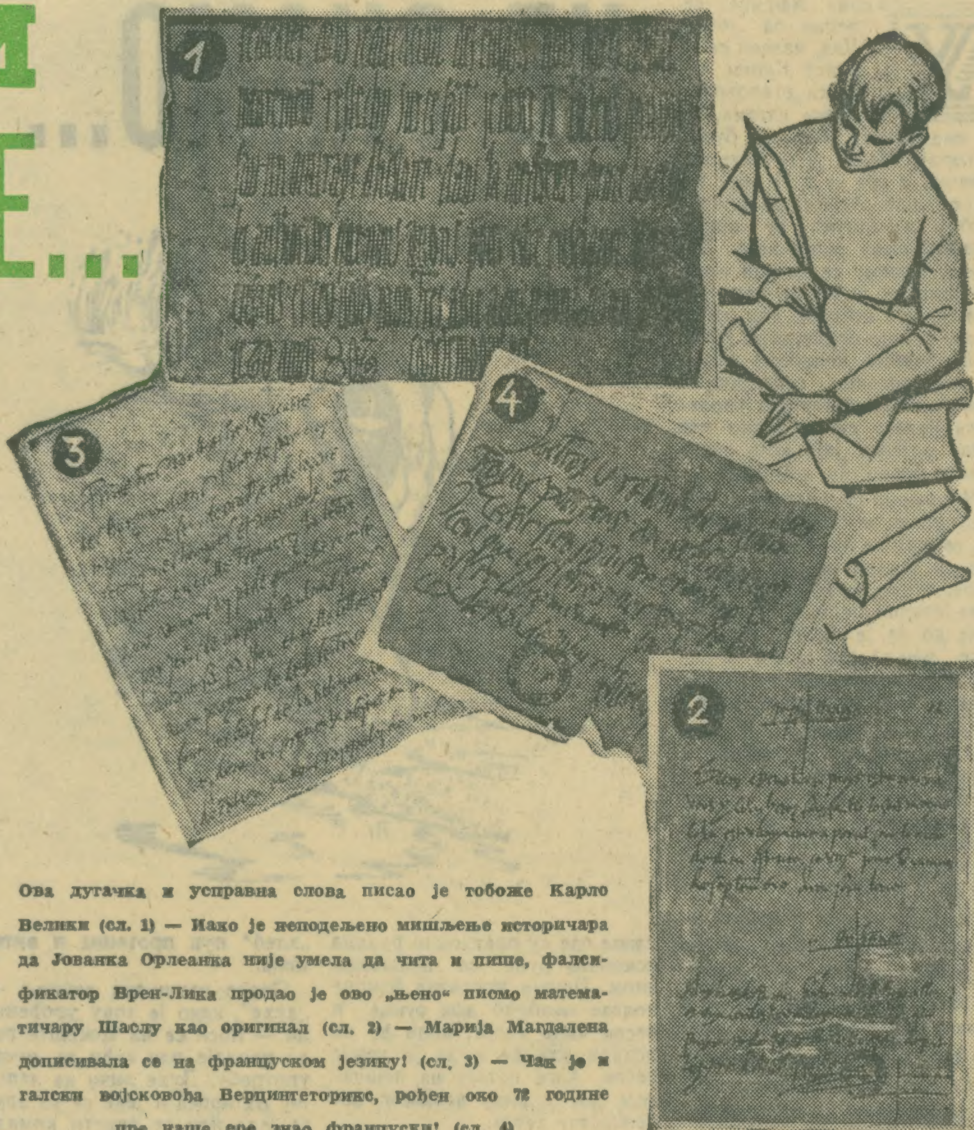

Ова дугачка и усправна слова писао је тобоже Карло Велики (сл. 1) — Иако је неподељено мишљење историчара да Јованка Орлеанка није умела да чита и пише, фалсификатор Врен-Лика продао је ово „њено“ писмо математичару Шаслу као оригинал (сл. 2) — Марија Магдалена дописивала се на француском језику! (сл. 3) — Чак је и галски војсковођа Верцингеторикс, рођен око 72 године пре наше ере знао француски! (сл. 4)

ИРСКА БАЈКА

WALT DISNEY

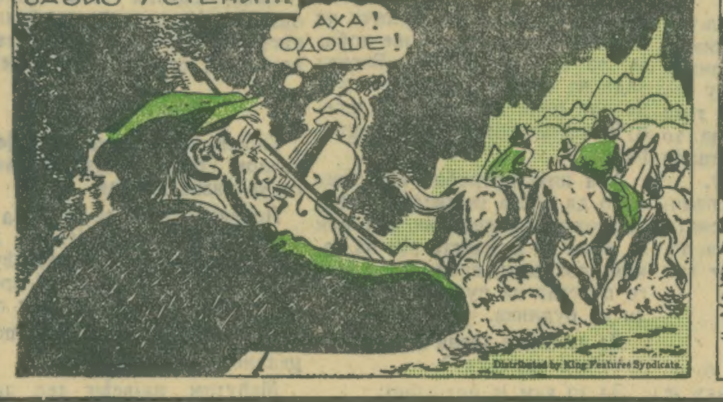

Учимо шах

XCIII

О размени фигура сад ће вам рећи нешто Капабланка, односно пример из једне његове књиге. Проучите добро ову лекцију, јер ће вам бити од велике користи.

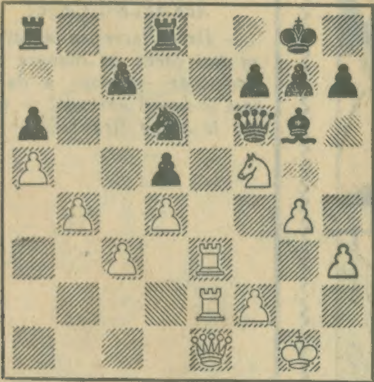

Црни је нешто јачи, је ли тако? Али, сада је бели на потезу и он ће свом противнику наметнути такву игру да ће црни морати да размењује фигуре и да — изгуби партију.

1. Сф5:д6. Црни, разуме се, мора да носи скакача, и то дамом, јер би иначе био матиран у два, односно три потеза.

1... Дф6:д6, 2. Те3—е8+ Тд8:е8, 3. Те2:е8+ Та8:е8, 4. Де1—е8+ Дд6—ф8, 5. Де8:ф8+ Кг8:ф8, 6. б4—б5 Лг6—д3, 7. б5—б6

Једног од ова два бела пешака не може више нико зауставити — оде он напред, да би се претворио у даму и донео белом победу.

Дакле: размена фигура донела је материјално слабијем играчу победу, а материјално јачем — пораз.

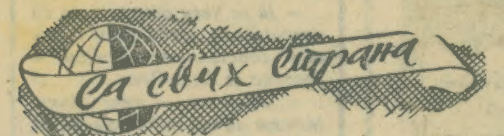

КАД НАМ РУКА УТРНЕ — Понекад нам утрну само прсти, а понекад читава шака, па и цела рука, нарочито у току ноћи или ујутру. У том случају довољно је само мало промасирати тај део и покретати га да би се вратила нормална циркулација и осетљивост. Међутим, ако се ово чешће понавља и у току дана, треба консултовати лекара. Ово могу да буду знаци старости, рђаве циркулације крви уопште, али, такође, и сигнал за неко обољење, нарочито кад су у питању млађе особе. Може да буде и последица претеране употребе никотина, или недостатка витамина, нарочито витамина Б. Због тога у исхрани треба избегавати бела брашна и заменити их ражаним или јечменим, узимати млади грашак, лимунов сок, поморанџе, орахе, млеко, жуманце од јајета, свеж квасац и друго, а избегавати дуван, јаку кафу, зачине, сирће као и лекове за успављивање.

*

ПОМОРАНЏЕ И ЋЕЛАВОСТ — Да је исхрана важан фактор ћелавости сваки дан се све више уверавамо. Професор Фолдес из Њујорка дошао је у том погледу до следећих закључака: човек може дневно да изгуби и до 120 власи косе а да му не прети опасност од ћелавости. Међутим, код људи којима коса споро расте овај губитак треба свести на 30 до 40 власи дневно. Али на који начин? Професор Фолдес је постигао добре резултате одређивањем специјалног режима исхране: аскорбинска киселина која има доста у поморанџи штетно делује на косу и доприноси њеном опадању, а такође и со. После примене исхране у којој је била изостављена со и поморанџе, пацијенти су успели да смање опадање косе на 45 власи дневно.

*

ИСТОРИЈА У ЛЕДУ — У једном комаду леда, дугачком 300 метара, који је донесен са Гренланда у Чикаго, види се пресек ледене коре која покрива Гренланд. Неки научници утврдили су да овај комад леда „претставља историју последњих 800 година". Као што се на кори дрвета виде прстенови који означавају сваку годину старости, тако су и на овом комаду леда „наталожене године". Ово ће омогућити научницима да боље проуче климатску и геолошку прошлост Гренланда за последњих 800 година.

*

ПЛОВЕЋЕ ГУМЕ — Кретање камиона и других тешких возила по мочварном терену претставља велики проблем. Једна британска фирма успела је да произведе специјалне гуме које омогућују кретање возилима и по мочварним теренима. Гуме су шире од обичних гума и оне знатно смањују притисак камиона на мочварном земљишту. Притисак једног двотонског камиона опремљеног оваквим гумама једнак је човечјем притиску који он врши на земљу када хода.

*

СВОЈСТВА ЦРНИХ РОТКВИЦА — Иако је сада сезона црних ротквица и мада су веома корисне за болеснике од јетре оне су врло мало познате. Међутим, оне убрзавају излучивање жучи захваљујући своме етиличком уљу које је слично слачици. Црне ротквице су такође добре и код кашља, реуматизма и других обољења. Имају и антибактеричну моћ: код запаљења спречавају повећање броја бактерија.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ВЕШТИНА НИШАЊЕЊА

РЕПРОДУКЦИЈА СТРАДАНУСОВОГ БАКРОРЕЗА НА КОМЕ ЈЕ ПРИКАЗАН ЛОВАЦ ИЗ XVI СТОЛЕЋА.

За наше читаоце, ловце и нишанџије у мету, који нису загосподарили вештином нишањења, доносимо неколико савета. Ако их се буду придржавали, убрзо ће осетити од њих корист.

Једна од главних истина састоји се у томе да је тачан погодак резултат низа „операција" које зависе од човековог разума, од нерава и мишића. Сваки нормално грађен човек, ако је здрав, ако има добар вид и уредно живи, може да постане добар стрелац.

Наравно да то није довољно. Пре но што почнете да нишаните, дубоко удахните ваздух два или три пута и без напрезања испразните своја плућа. Кад плућа остану без ваздуха, зауставите за тренутак дах, да бисте у миру нишанили и потом опалите. Много је боље да поступите на овај начин него да у било којем тренутку зауставите дах. При сваком пуцању понашајте се како смо вам препоручили.

Обарача се не потеже нагло, већ постепено. Кажипрст се не повлачи сам, већ цела шака која је стегла оружје. Обарачу и део пушке који држи шака притисните заједно као да су сунђер из кога желите да истиснете воду. Не пожељни покрет рамена као и нежељени покрет кажипрста могу да изазову толико скретање зрна да уопште не окрзне мету.

Може ли од лошег нишанџије да постане добар? Наравно да може! Али, потребно је да има чврсту вољу, упорност, нешто поноса и — да потроши више стотина метака.

Је ли квалитет оружја од одлучујуће важности? Још је Његош на то дао одговор: „У рукама Мандушића Вука, свака пушка биће убојита". Наравно, није реч о неисправном оружју. Али данас, пошто је производња ловачких и других пушака у свим земљама достигла добар квалитет, сваки је ловац у могућности да дође до добре пушке.

КОЛИКО ВИДИМО ГОЛИМ ОКОМ

У оквиру Међународне геофизичке године научницима је пошло за руком да дубоко продру у васиону. Велики радиотелескопи помогли су да се сазнају до данас непознате тајне свемира. Али, поставило се и питање докле у васиону може да продре голо човечје око. Научници тврде да без помоћних справа око може да види сазвежђе Андромеде. Светлост, која се креће као што је познато брзином од око 300.000 километара у секунду, путује од овог сазвежђа до Земље око 2 милиона светлосних година.

* *

Мигрена је најчешћа болест од које пате чланови поларних експедиција на Антарктику. Према мишљењу лекара у антарктичким базама, она је последица нервне реакције. Затворени у четири зида својих барака и приморани да живе у заједници са дотле непознатим колегама, осетљивији чланови експедиције, пошто своје неслагање или срџбу не могу ни на кога да искале, подлежу главобољама.

* *

Лекови за умирење много се употребљавају у Америци, а често се појављују и нови. Сматра се да су Американци ове године потрошили за те лекове око 150 милиона долара.

Кад пажљиво гледате ову слику видећете на раскрсницама белих линија неке сиве тачке. Али ако хоћете да једну од тих тачака боље загледате ње ће нестати. Увек нестане она тачка коју погледате пажљивије, а остале остану.

Око нам показује понекад ствари које уопште не постоје.

КАКО ДА СЕ ИЗМЕРИ ВИНО У БУРЕТУ

Као што видите на сл. 1 око једног бурета са вином двојица су се споречкали. Један је тврдио да у бурету има мање од половине вина, други је мислио да га има више од половине. Никакву справу за мерење нису имали. Обојица су били врло невешти. Да су били мало досетљивији могли су на врло прост начин, без икаквог мерења и без претакања, тачно да утврде који је од њих у праву. Кад они нису умели да се досете покушајте ви!

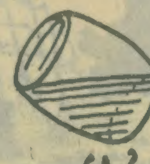

сл. 2

(Треба накренути буре тако да вино својом површином дотакне ивицу отвора, као што показује слика 2. Ако се тада види макар и најмањи део дна бурета, вина има мање од половине. Ако се дно нимало не види, вина има више од половине. Ако вино додирује тачно ивицу дна, значи да је буре управо до половине испуњено).

Дашто ми ти дашто

1) Како ћеш доказати да је половина од 9=4?

2) Како ћеш поделити шест јабука између њих петоро а да јабуке не сечеш и да ниједна особа не добије више од друге?

3) Два деда, три оца, три сина и два унука поделе четири поморанџе тако да је сваки добио по једну целу поморанџу. Како?

Ако не знате, одговорићемо вам на сва три питања:

1) Написаћеш 9 римским бројем (IX) па ћеш га преполовити водоравном цртом и добити IV.

2) Првој, трећој, четвртој и петој особи дај по једну јабуку, а другој две; тада ни једна нема више од друге.

3) То су само четири лица: дед, отац, син и унук.

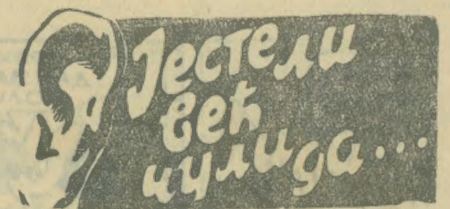

...аустралиски бодљикави мравојед, само да би се докопао мравињака, може кљуном и главом да подигне камен тежи од себе.

...површина свих језера на свету износи 2.682 квадратна километра.

...први статистички подаци о стању и кретању становништва почели су се прикупљати у Шведској, 1749 године.

...дрвна маса у свим шумама на свету има запремину од 160 милијарди кубних метара, што значи да на сваког становника Земље долази просечно 56,6 кубних метара.

...научници сматрају да је шофирање исто толико тежак посао колико и копање.

... пољски зец може да развије брзину од 70 километара на на час.

...према тврђењу лекара, реалистичне сцене каубојских борби у филмовима с дивљег запада могу код особа с лабилнијим нервним системом да изазову акутну срчану ангину.

...израз „неписани закон" потиче још из Старог века. Занимљиво је да се најстарија употреба овог израза налази у једном писаном закону.

...Кинез Цај Лун, за кога се сматра да је пронашао хартију, добио је од тадашњег кинеског цара титулу „папирни кнез".

...у Данској ће ускоро почети грађење моста који ће бити најдужи на свету. Нови мост, дугачак 18 километара, биће саграђен преко Великог Белта.

...највише њиве и воћњаци на свету налазе се у јужноамеричким Андима. Тамо банане и поморанџе расту до 1800 метара надморске висине Највиша њива на свету, засађена кромпиром, лежи на 4.400 метара.

Водоравно: 1) завршетак; 5) презиме словеначке књижевнице (Зофка); 7) земља (лат); 8) поклон; 10) атмосферска појава; 12) хемиски знак за бизмут; 13) главни град Гане; 15) два сугласника; 17) сипња; 19) престоница старе Арголиде; 21) полет; 22) маринац; 24) мање насеље; 25) зимски спорт; 27) користан инсект; 29) првак; 30) виц; 32) део коњске опреме; 34) стари сребрни новац; 36) лопов; 38) филмска звезда; 39) борба са биковима; 41) река у Француској.

Усправно: 1) чворута; 2) врста гимназије; 3) прво и пето слово азбуке; 4) отров, гнев; 5) врста папагаја; 6) острво на Јадрану; 7) тама, помрчина; 9) место у Боки Которској; 11) један хемиски елемент; 14) збирке географских карата; 16) наша планина; 18) немачка новчана јединица; 20) наша планина; 23) врста колача; 24) кат; 26) наше полуострво; 28) лице из „Хиљаду и једне ноћи"; 31) име италијанске филмске глумице Вали; 33) индустриска биљка; 35) жалосна врба; 37) стаја за овце; 40) слово грчке азбуке.

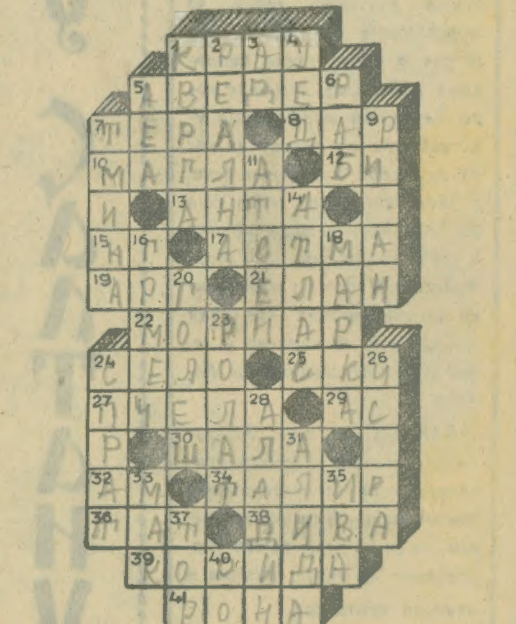

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Ц(еки) К(уган); 3) желе; 5) Дикенс; 7) Салингер; 9) ета; 10) рпа; 11) ри; 12) кп; 14) С(теван) С(ремац); 15) Валона; 18) Бали; 19) Коринт; 21) мо; 22) АП; 23) ем; 25) оро; 27) ено; 28) каранфил; 31) боракс; 32) зима; 33) ша.

Усправно: 1) Цеки; 2) клен; 3) жила; 4) Енгр; 5) датив; 6) сепса; 7) Сар; 8) Рао; 12) Клара; 13) полип; 16) Або; 17) НИН; 19) Кораб. 20) тенис; 21) Мок; 24) Мол; 26) ороз; 27) „Ефка"; 29) ариш; 30) Нана.

WALT DISNEY
МИКИ

ПРЕКРАСАН ДАН ЗА ШЕТЊУ КОЛИМА!
ТАП ТАП
УФ! ОПРОСТИ, МИКИ!
АРК... А... А...
ПЋИХАА!
МОГУ ДА СЕ ПОСЛУЖИМ ОГЛЕДАЛОМ?
ОХ... ДА!
Е-ХЕЈ! БЕЛКА!
ВИДИ! КАКАВ СЛАДАК ШЕШИРИЋ!
А? ШТА...
МИКИ! ЖЕЛЕЛА БИХ ДА ВОЗИШ ПАЖЉИВИЈЕ!
КАСНИЈЕ
СТАРИЋЕВА ТРГОВИНА КОЛИМА
СВЕ ШТО ИМА ТОЧКОВЕ ДОБИЈА СЕ ОВДЕ!
Distributed by King Features Syndicate
© 1956 Walt Disney Productions World Rights Reserved
КЛОПИТИ КЛОП

КРА-КВА! УРЕЂУЈЕ Паја Патак

ЛЕКАРСКИ САВЕТ

— Перо, јесте ли послушали мој савет да спавате крај отвореног прозора и да ли вам је назеб престао? — упитао је лекар Перу Ждеру.

— Послушао сам савет, али засад ми назеб није нестао, него су ми нестале ципеле и сат.

НАЈГОРЕ У ЛАЖИ

Учитељ у школи пита Гају:

— Гајо, реци ми шта је најгоре у лажи?

Учитељ је мислио да ће добити одговор: кајање, грижа савести и томе слично све што после лажи мори човека, али је Гаја одговорио:

— Најгоре је када се дозна за лаж!

СОПСТВЕНИМ ОРУЂЕМ

— Ја се увек држим тога да непријатеља треба тући његовим сопственим оружјем, — говорио је Лека-Зека.

— Одлично, — рече Мики. Можеш ли ми онда помоћи да уводемо зољу која ме је малопре убола.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Ко су били мосқетореси?

Шта је морфологија?

Ко је Бавијус?

Ко је Изанаги?

ОДГОВОР:

МОСКЕТОРЕСИ су организација позоришних глумаца слична клаки. У шпанском позоришту комендијаната у 16 веку ова организација одлучивала је о судбини комада.

МОРФОЛОГИЈА је наука о постанку и развитку облика. Реч морфо (грчки) је предметак у сложеницама са значењем: облик. Например, спољна морфологија проучава спољни облик организама, а унутарња унутарњу грађу. О морфологији се говори када је реч о облику тела (животиња и биљака), Земљине коре, па се реч морфологија употребљава и у граматици када се говори о промени речи, у биологији је она грана која се бави проучавањем облика и грађе живих бића итд. Морфологији је дао то име велики немачки песник Гете (1749—1832) који је написао и један рад о преображавању биљака.

БАВИЈУС је име двојице рђавих песника и дрских критичара који су претенциозно критиковали Хорацијеве песме, те се по томе та реч употребљава за рђава песника и пакосна критичара.

ИЗАНАГИ је један од најмоћнијих богова из јапанске митологије: дух ваздуха и муж богиње Изанаме, покровитељице мора.

Бајка о цару Салтану

НА МОРСКОМ СЕ ЖАЛУ НАЂЕ... С ЈЕДРЕЊАКА ПОГЛЕД СКРЕНЕ ВИДИ: УСРЕД МОРСКЕ ПЕНЕ ЛАБУД БЕЛИ — СЛИКА ЖИВА КА ОБАЛИ ЖУРНО ПЛИВА...

ОН ОВАКО ПРОГОВОРИ: — ЗДРАВО, КНЕЖЕ, ШТА ТЕ МОРИ?
А КНЕЗ НА ТО ЊЕМУ РЕЧЕ:
— ЕВО, ТУГА МЕНЕ ПЕЧЕ АЛ' СЕ ТОГА ЈА НЕ СТИДИМ ОЦА ХТЕО БИХ ДА ВИДИМ!

ЛАБУД РЕЧЕ: — ТО ЈЕ ЛАКО — (ДОБРО НИСИ ЈОШ ЗАПЛАК'О!) ПА СЕ ПРАћНУ И ТИМ СВЕГА СЛАНОМ ВОДОМ ПОЛИ ЊЕГА!

НЕШТО МРМЉА, НЕШТО ЗБОРИ, У КОМАРЦА ГА ПРЕТВОРИ...

У ТАЧКИЦУ КНЕЗ СЕ СМАЊИ ГЛАС МУ ЗУЈИ, СВЕ ТО ТАЊИ КРИЛА ШИРИ ПА СЕ ДИГНЕ, ЈЕДРЕЊАК НА МОРУ СТИГНЕ...

ПА НА КРМИ, ДРУГЕ НИЈЕ КРАЈ ПРОБОРА ОН СЕ СКРИЈЕ...

Одговорни уредник Стојилько Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика“, штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.